

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Herectví alternativního a loutkového divadla

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Rozlož mě

Karin Vápeníčková

Vedoucí práce: MgA. Jiří Adámek, Ph.D.

Oponent práce: MgA. Jiří Havelka, Ph.D.

Datum obhajoby: červen 2020

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic arts Acting of alternative and puppet theatre

BACHELOR THESIS

Disintegrate me

Karin Vápeníčková

Supervisor: MgA. Jiří Adámek, Ph.D.

Opponent: MgA. Jiří Havelka, Ph.D.

Date of the thesis defence: June 2020

Academic degree to be obtained: BcA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Rozlož mě

vypracoval/a samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Evidenční list

Uživatel stvrzuje svým podpisem, že tuto práci použil pouze ke studijním účelům a prohlašuje, že jí vždy řádně uvede mezi použitými prameny.

[illegible]

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce pojednává o rozkladu textu na divadle v kontrastu či souladu s autorčiným osobnostním a tvůrčím rozkladem během herecké studijní cesty. Teoretická východiska definovaná pojmy složenými z citací z umělecké i odborné literatury jsou pilíři, které protkávají praktické zkušenosti z divadelní praxe uvnitř studijního procesu. V průběhu se text práce rozkládá, skládá, dokládá a nakládá s informacemi tak, aby bylo nalezeno východisko a cíl výzkumu. Snaží se odhalit vztah života a konce, vztah divadla a herce, vztah práce k autorce i čtenáři.

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with the decomposition of text in theatre in either contrast or harmony with the author's personal and creative decomposition on her study trip. The theoretical starting points defined by terms composed of quotations from both artistic and scientific literature are pillars that interweave practical experience from theatre practice within the study process itself. The text of the thesis is decomposed within itself, composed again, documented and information is handled in a way, so that both the base and goal of the research can be found. It tries to reveal the relationship between life and its end, the relationship between theatre and actor, the relationship between this thesis and both the author and the reader.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mému muži, že byl ve správný den a správný čas na správném místě a po několikerém panáku řekl „Proč ty neděláš divadlo?“ Sbalil mi kufr, odvezl mě do Prahy a změnil mi život v absolutní rozklad, ale jen díky tomu mám chuť se složit v lepší mozaiku sebe sama.

Děkuji mým rodičům, kteří nikdy nezměnili postoj ke mně, a pořád jsem jejich malé dítě, které má nárok na chyby a absurdní chování. I díky nim jsem se osmělila sepsat svůj rozklad ve slezské upřímnosti, které mě učili.

Děkuji Braňovi, kterého si dovoluji familiérně oslovit jménem, za to, že byl nejen pedagogem, ale také studnicí podpory a inspirace.

Děkuji Jiřímu Adámkovi, že nikdy neřekl ani nenapsal „Takhle by to teda nešlo, Karin.“ Jen díky tomu to šlo.

Děkuji mému psovi Bajajovi, že ve chvíli, kdy jsem myslela, že nejpodstatnější je napsat něco ucházejícího do své bakalářské práce, mi připomněl, že nejdůležitější je polít granule vyvařenou klobásou, jinak se nedají jíst.

Život je podivná záležitost hodnot. Děkuji, že o tom můžu psát.

OBSAH

PŘEDMLUVA.....	8
ÚVOD.....	11
POJMOSLOVÍ	12
1 TEXT	16
1.1 Komplexnost vět	16
1.2 Narativ kapitoly Text	17
2 VĚTA	19
2.1 Narativ kapitoly Věta	23
3 POESIE.....	24
3.1 <i>Zevnitř</i> Poesie.....	24
3.2 Narativ kapitoly Poesie.....	27
3 POESIE.....	28
 3.1 <i>Zevnitř</i> Poesie.....	28
 3.2 Narativ kapitoly Poesie.....	31
4 SLOVO.....	32
4.1 Taktoliv.....	34
4.2 Narativ kapitoly Slovo	39
STŘET	41
5 HEREC.....	45
5.1 Nejsem patent na transparent.....	46
5.2 Narativ kapitoly Herec.....	48
6 ŽIVOT	50
6.1 Ty, Ti v narativu.....	52
6.2 Narativ kapitoly Život	56
7 DIVADLO A ÓDA NA VŠEDNOST.....	57
ZÁVĚR	59
LITERATURA	60
PŘÍLOHA	65

PŘEDMLUVA

Píši návrhy názvů a anotac(e)í, kdybyste se ještě dostal k tomuto 11:55 mailu a napsal mi, zda by Vám přišlo něco neoptimálnější, budu Vám vděčná. Odpovídám telegraficky z mobilu: ROZLOZ ME je skvělý název ¹. Jsem pro. Jen se ohlašuji, že píšu, průběžně umírám a občas mám pocit, že je to moc osobní ², málo tvárné. Ta koláž je zatím vratká. O víkendu, tuším, pošlu to, co by se dalo pojmout k náhledu. Jen, abyste měl info o mně a mém bytí. To je perfektní, že píšete! Doporučuji, i přes jakékoli pochyby, něco pošlete as soon as possible. Alespoň se trochu dozvíte, co to vlastně tvoříte. Karin, právě som sa od Michala Somoša dozvedel, že pectivo pracujete na bakalárke, čo ma samozrejme nesmierne teší. Majte sa pekne! Ano, ano vseci sa snazi ako vcelky. Zkrátka jsem došla do bodu, že mi dochází, že píšu, ale možná jsem ve fázi, kdy bych měla přestat psát - neboť můžu psát něco, nějak, co vůbec nefunguje. Jak jste na tom s tou bakalarkou? Celej vikend tomu chci venovat. A vy jste nějak v kontaktu s vasema? My si dneska volali. Dobrý den, za normálních okolností bych vám už jen poslal v příloze soubor s komentáři. Vzhledem k tomu, jakým způsobem ke své bakalářské práci přistupujete, považuji ovšem za nezbytné připsat alespoň tuto krátkou poznámku o tom, že připisuji tuto krátkou poznámku. Všechno je dobrý, když se něco dělá. Když se nedělá nic, je to horší. Ničnerobenie ubíja, s tým s Vami absolútne súhlasím. Píši Vám, zda byste mi nemohl napsat ve třech bodech, co si myslíte, že by neměla postrádat žádná bakalářská práce. Ten pán u kterého to píšeš je herec? Karin, to nie je jednoduchá otázka, teda že čo by bakalárka nemala postrádať: A/ 1/ úvod 2/ jadro 3/ záver. Braňo, ďakuji moc, to, co jste napsal, mi moc pomůže. Doufám,

1 Při vymýšlení názvu (a již při výběru tématu) své textové tj. písemné práce myslete na to, že by měl obsahovat jednoznačné výrazy a slovní spojení, každý by měl z názvu pochopit, co se jím myslí. [online] Dostupné z <<https://www.amu.cz/cs/studium/bakalarske-diplomove-a-disertacni-prace-vskp/tvorba-a-odevzdani-vskp/jak-spravne-vytvorit-nazev-prace/>>

2 Bakalářská práce je psána odborným stylem, jehož všeobecným jazykovým základem je jazyk spisovný. Nepatří do ní obecná čeština, dialektismy, slangy, žargony, ale ani styl umělecký nebo publicistický. V bakalářské práci půjde o odborný styl praktický, jehož hlavními znaky jsou určitost, věcnost, přehlednost a stručnost. DO ODBORNÉHO STYLU NEPATŘÍ osobní city a dojmy autora ani jiné subjektivní prvky, které nedokládá věcně. [online] Dostupné z <<https://www.damu.cz/cs/katedry-obory/katedra-vychovne-dramatiky/pro-studenty/zaverecne-prace/>>

že práce na bc pracích vám odsýpají a vše jde jak má. Dobrý den, přišlo mi to z obou mailů. Přímo do textu viz příloha jsem vám napsal pár drobností. K celku: na jednu stranu mám pocit, že to teď nemám přespříliš komentovat: pište, shromažďujte postřehy, nechte to proudit. Reflektovat [...] reflektovat [...] Reflektovat [...] Reflektovat [...] Reflektovat [...]. Kdyby měl ještě někdo jakékoli otázky ke zpracovávaným tématům, klidně se ozvěte. Samozřejmě keby som poznal tému Vašej práce bližšie, asi by som bol konkrétnejší. Dobrý den, přišlo mi to z obou mailů. Přímo do textu viz příloha jsem vám napsal pár drobností. K celku: na jednu stranu mám pocit, že to teď nemám přespříliš komentovat: pište, shromažďujte postřehy, nechte to proudit. Čtenářův pohyb prací skrze odkazy a odkazy k odkazům, co tím sledujete, a co to tedy zřejmě dělá se mnou jako čtenářem básně Pavla Novotného, proč je pro vás tak důležitá, jaké postupy si z ní berete (mimochodem, měl jsem mít již 4. dubna premiéru, kde tato báseň zazněla) důvody a dopady toho, že se práce rozkládá vůbec písmo, znak, text, sdělení, tvrzení - a současně popírání, zpochybňování, klamání u toho všeho. Ráda bych vás informovala, že od dnešního dne byla zpřístupněna pro všechny studenty a pedagogy DAMU Digi Knihovna, která bude k dispozici po dobu nouzového stavu. Na filr.amu.cz, okrem všetkých krásností, ešte pribudla Digi Knihovna DAMU!! To je viac než báječné a vôbec nejlepší, pretože sa prihlásiš jak do kos-u a ideš...!#nomoreexcuses #vydržchvíľubezNetflixu. Přihlášení selhalo. Neplatný pokus. Přihlášení selhalo. Neplatný pokus. Bohužel mi to na každý pokus o přihlášení píše „neplatný pokus“ nebo „přihlášení selhalo“. Kajicku, az přijdu domu, podivam se na to. Nezadavas třeba jen spatne heslo? Treba s malym pismenem na zacatku? Sdíleno se mnou. Digi knihovna DAMU. DObrý den Karin, jak to jde? POsunula jste se? pošlete něco? Emaily jste mi napsala krásné, tak to už se těším i na práci samotnou. Vzhledem k tomu, že se mi množí dotazy ohledně úpravy bc. práce, píšu jednotného mejla a pokusím se odpovědět na všechny dotazy. Nadpisy atd., tj. struktura – to je na každém, struktura by měla být každopádně přehledná, nadpisy rozlišované dle úrovně / důležitosti a měly by být tučné (snadno odlišitelné od obyč textu). Dobrý den, posílám, co se to děje uvnitř práce. Nevím, zda jde správně. Věřím v lano vašich podnětů. Otevřete si, prosím tento soubor. Lítá mi tam formátování, to ještě budu spravovat, hlavně nesouměrnosti poznámek pod čarou atd. Musím to napravit, ale to je na delší čas. Tak snad v tomto souboru to bude čitelnější. Do třetice všech neshod s

formátováním. Pokud jste ještě neotevřel předchozí dva soubory, tak tento by měl být formátem nejšikovnější, tak prosím otevřete jej. A PARDON - formátování je můj nepřítel. Dostanu se k tomu zítra kolem poledne, takže si do té doby rád užiju zasílání dalších a dalších úprav ve formátování. J. A. Zavolám. J. A. Ale napiš mně, že ještě nemáš vše napsáno. Kol mě všichni dopsali! Nemám!!!! Hele, ale dneska jsem zadala alespoň desky. Růžové. Jsem blázen? Love it, nech to tak. Ta práce jsi T Y. Dobrý den, já se studem píšu, ještě jsem to nedopsala. Já ti řeknu tajemství. Dva dny jsem lebedila na chatě...nikomu to neříkej. Ale je lepší Vám poslat to, co se stalo uvnitř během doby, kdy jsme se neslyšeli. Karin, v zásadě je to skvělé! Četl jsem to až od kapitoly text. Někde jsem možná jen obarvil slovo či formulaci, které mi nefungovaly. Práce je tak propojena s jazykem, kterým je psaná, že je mi líto každé neobratnosti či drobné chybičky. Porušil jsem své zvyklosti a tu a tam zaznamenával i překlapy či chyby v pravopise. TÍM ROZHODNĚ NENAZNAČUJI, ŽE JSEM JE VYCHYTAL. Pokračujte s důvěrou, J. A. Maminko, opravíš mi pravopis v bakalářce? Neřeš obsah, jen formu. Tati, udělal bys mi, prosím, formátování bakalářky? Já to neumím prostě takové věci. Už dva dny cítím, že mi zavoláš, že máš pro mě nějaký úkol. Nerušte Káju. Píše diplomku, na kterou čekám, abych mohl v klidu formátovat. Táta doufal, že se mě zbaví, když odejdu do Prahy. Ale já si ho vždycky najdu se zajímavou prosbou. Ještě, že mě má. Děti jsou nástroj pro zrušení nudy. Hezký den, posílám text. Měl by být "hotov". V tuto chvíli jsou tam všechny kapitoly, které jsem chtěla, aby byly. Došlo to až k závěru. Co se týče formátování, tak proběhne, až bude text neměnný. Jinak to ještě po mě bude číst několik dalších očí, aby byl pravopis a čárky OK. Tak co, už máš odpověď? Nou, stres, smrt, ruce jak ledy. Posílám ještě řešení závěru. To si otevřete až pak. A prosím řekněte mi, zda si myslíte, že bych měla napovědět více písmenek. Dobrý den Karin, považuji to za nesmírně pozoruhodnou a cennou práci. Občas nerozumím, zamotávám se, ale až na pár míst jsem si vždycky řekl, že je to součást dobrodružství. Závěr - nápad skvělý, výběr slov a tajenky skvělý, ale jako luštitel jsem se vůbec nechytl. Je to záměr? Detailíčky viz zažlucené komentáře v příloze. Tu a tam jsem narazil ještě na chybu, překlep, chybějící čárky apod - tak jen upozorňuju. S potěšením, Jiří A. Tati, posílám text na formátování, můžeš se do toho pustit, až mami opraví čárky.

ÚVOD

*I v tom ať svobodu tvé kroky mají.
Tvůj rod mě nikdy záští neplnil.
Z těch duchů, kteří popírají,
vždy čtverák nejmíň na obtíž mi byl.
Chuť do práce by mohla doživořit
a člověk zpohodlní, je-li sám;
a proto rád mu druha přidávám,
jenž, dráždě k činnosti,
jsa ďáblem musí tvořit.*

(J. W. Goethe, Faust)

Jsem o textu textu na divadle textu mimo divadlo textu o životě textu v životě o životě **jsem o slově** slově nositeli slově ničiteli slově nahlas slově potichu slově v tichu o tichu o mžiku o pocitu **jsem o hledání** hledání textu hledání slova hledání divadla hledání sebe hledání textu na divadle hledání slova na divadle hledání sebe uvnitř textu a slova na divadle o divadle **jsem o všednosti** všednosti textu všednosti slova všednosti sebe všednosti divadla všednosti bez všednosti **jsem o výjimečnosti** a **selhávání** výjimečnosti a selhávání hledání výjimečnosti a selhávání textu výjimečnosti a selhávání slova výjimečnosti a selhávání divadla všednosti výjimečnosti a selhávání divadla v textu ve slově v promluvě **jsem o příběhu** o narativu o sobě uvnitř narativu o sobě uvnitř divadla o sobě uvnitř textu o sobě uvnitř slova o sobě bez sebe o sobě beze slov o sobě plna slov o práci o odbornosti bez všednosti o odbornosti bez záprahu povinnosti **jsem o nesrozumitelnosti** nesrozumitelnosti textu nesrozumitelnosti slova nesrozumitelnosti všednosti **jsem o transparentnosti** transparentnosti textu transparentnosti slova transparentnosti herce transparentnosti divadla transparentnosti bez transparentnosti **jsem** komplexní jsem rozklad jsem talíř jsem třesk **nejsem** komplexnost nejsem rozkládání nejsem hranatý talíř nejsem střep - **rozlož mě.**

POJMSLOVÍ

Tato malá knížka nemá nic společného s nějakým vědeckým povídáním ³.

Vždyť ústa, jež necítí sladkosti, činí člověka jako kamenným ⁴. Jazyk v sobě obsahuje a upevňuje zkušenost a vědění minulých generací. [...] Faktory mimojazykové a pragmatické stojí v pozadí skutečnosti, že jazyk, v tomto případě jeho lexikální složka, reaguje dynamicky na změny ve společnosti i v našem myšlenkovém světě a odráží jejich vývoj ⁵. Slovní zásoba (nebo také lexikum) představuje soubor všech slov a slovních spojení (lexikálních jednotek, lexémů), která se vyskytují v jednom konkrétním jazyce ⁶. Na počátku bylo **Slovo**, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh. Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest ⁷. Ještě víc však duše bez knih zdá se být v lidech mrtva ⁸. Kniha se skládá z vnějšího obalu s měkkými či tvrdými deskami, tzv. „obálky“, a vnitřního svazku listů se samotným textem [...] ⁹. **Text**, -u m <|> 1. lingv. obsahově i formálně relativně celistvý, uzavřený, spojitý útvar znakové povahy, výsledek záměrné komunikační aktivity jedince n. partnerů v urč. situaci s urč. komunikačním cílem a ztělesňující v sobě zároveň kreativní proces jeho tvorby ¹⁰. Text má následující vlastnosti: komplexnost: skládá se z menších částí (vět) ¹¹. **Věta**, -y ž 1. zákl. mluvň. jednotka jazykového projevu, tvořící mluvnický, významově, zvukově (n. graficky) relativně uzavřený celek ¹². Věta,-y

3 KUNDERA, M. *Slova, pojmy, situace*. Brno: Atlantis, 2014, přebálka.

4 Proglas [online] Dostupné z <<https://ceskaknihovna.files.wordpress.com/2013/02/proglas.pdf>> [cit. 24. 4. 2020]

5 JAROSLAV, D., et al. *Slovo a text v historickém kontextu*. Brno: Host, 2013, s.15.

6 WIKIPEDIE. *Slovní zásoba*. [online] Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovní_Zásoba> [cit. 24. 4. 2020]

7 Bible [online]. Jan 1, 1.3. Dostupné z <<http://www.biblenet.cz/b/John/1>> [cit. 10. 4. 2020] **slovo**

8 Proglas [online] Dostupné z <<https://ceskaknihovna.files.wordpress.com/2013/02/proglas.pdf>> [cit. 24. 4. 2020]

9 *Složení knihy* [online]. Dostupné z <<http://www.vydaniknihy.cz/tdbwrfbazywrrw.pdf>> [cit. 24. 4. 2020]

10 *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Heslo: text. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 20. 4. 2020] **text**

11 WIKIPEDIE. *Text*. [online] Dostupné z <<http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Text>> [cit. 24. 4. 2020] **text**

12 *Slovník spisovné češtiny*. [online] Heslo: věta. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=věta>> [cit. 24. 4. 2020]

f. nějaká myšlenka vyjádřená slovy ¹³. Nechtěla zmizet jen ona sama, ale chtěla vymazat i celý svůj život, který měla za sebou. Cítila jsem hrozný vztek. Uvidíme, kdo bude mít tentokrát navrch, řekla jsem si, a začala sepisovat každý detail našeho příběhu, všechno, co mi utkvělo v mysli ¹⁴. Příběh, -u m. (6. mn. -zích) 1. to, co se událo, přihodilo; událost, příhoda ¹⁵. **Narativ** je typ komunikace, která je samostatnou strukturou nezávislou na médiu a sestává se z příběhů ¹⁶. Literatura se dělí na příběhy zábavné a příběhy, jenž řeší problém života a smrti ¹⁷. **Život** už mě dávno naučil, že hudba a poesie jsou na světě to nejkrásnější, co nám život může dát. Kromě lásky ovšem ¹⁸. Není lhostejné, kde právě jsme. Nebezpečně se k sobě blíží některé hvězdy. Také zde dole dochází k násilnému odloučení milenců jen proto, aby se čas zrychlil o tlukot jejich srdcí. Jen prostí lidé nehledají štěstí ¹⁹... Proto je **poesie** věc filozofická a cennější než historie; báseň totiž líčí spíše věci obecně platné, kdežto dějepiscevtví jednoduše ²⁰. Ptají se Karla Čapka, proč nepíše poezii. „Protože nerad mluvím o sobě ²¹“. V následujícím roce Čapek vytvořil **drama** Matka, které pojednává o rozporu mezi matkou, jež ztratila manžela i dva syny, a nejmladším synem, který chce jít také do války ²². Jediné texty, jenž podle něho dokonale realizují požadavek poetičnosti jsou tzv. knižní dramata, jejichž povahu však blíže nevymezil a také neukázal pohyblivost jejich hranic ²³. Ve svých prvních, zárodečných a tápavých začátcích vzniká ovšem hra mimo divadlo na psacím stole ctižádostivého autora; do divadla vstupuje poprvé, když se autor domnívá, že je hotova. [...] Ovšem nežli se začne zkoušet, musí být kus obsazen. [...] Rád bych vás provedl životem

13 *Příruční slovník jazyka českého* [online]. Heslo: věta. Praha: Ústav pro jazyk český.

Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 10. 4. 2020]

14 FERRANTE, E. *Geniální přítelkyně 1*. Praha: Prostor, 2019, s. 18. viz poznámka pod čarou

15 *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Heslo: příběh. Praha: Ústav pro jazyk český.

Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 20. 4. 2020]

16 *Slovník cizích slov* [online]. Heslo: narativ. Dostupné z <<https://www.infoz.cz/narativ/>> [cit. 12. 4. 2020]

17 *Příruční slovník jazyka českého* [online]. Heslo: příběh. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 10. 4. 2020]

18 SEIFERT, J. *Býti básníkem*. Plzeň: Československý spisovatel, 1984, s.11. **život**

19 HOLAN, V. *nokturnely*. Praha: Odeon, 2005, s. 62.

20 ARISTOTELES. *Poetika*. Praha: Orbis, 1962. s. 21 – 22. **poesie**

21 KUNDERA, M. *Slova, pojmy, situace*. Brno: Atlantis, 2014, s. 34. **poesie**

22 AKTUALNE.CZ, Karel Čapek. [online]. Dostupné z <<https://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/zaslouzili-umelci/karel-capek/>> [cit. 24.4. 2020] **drama**

23 PROCHÁZKA, M. *O povaze dramatického textu*. [online] Dostupné z <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2008/DVT019/5695630/Prochazka_O_DRAM_TEXTUpdf> [cit. 12. 4. 2020] **drama**

herců a odhalil vám jejich minulost, jejich trampoty, citlivost i těžkosti jejich řemesla, jejich trému, pověřčivost, lásky i nenávisti, špásy i nářky, krátké radosti i stálé bičování; ale pohříchu nepíše román ze života ²⁴. Nezasteskne se kdy národu po životě plném předstíraných jistot, po životě, kdy **herec** měl takový úspěch čistě proto, že jediný měl privilegium čas od času mluvit pravdu? A ideje morale...? Existují skutečně momenty, kdy divadlo může změnit všecko, za předpokladu, že ono všecko je samo divadlem, divadlem v životě, zobrazovaným divadlem na jevišti, a za předpokladu, že tato pracná konstrukce nemůže vydržet věčně a musí se jednoho krásného dne sama od sebe (a sama do sebe) zhroutit ²⁵... Nechceme podvodně předstírat, že divadlu rozumíme; faktum je, že divadlu nerozumí nikdo, ani lidé zestárlí na prknech, ani nejstarší ředitelé, ba dokonce ani referenti ²⁶. Divadelní svět mi připadal jako obrovská organizovaná lež. Herec byl pro mne největším zločincem a podvodníkem. Celý divadelní život mi připadal jako veliký prostor, v jehož středu se jako jiskra rozněcovala lež ²⁷. Ona **divadlo** miluje, zdá se jí, že slouží lidstvu, svatému umění, ale podle mne je současné divadlo prostě rutina a předsudek. Když se zvedá opona a při umělém osvětlení v místnosti se třemi stěnami ty velké talenty, kněží svatého umění, zobrazují, jak lidé jedí, pijí, milují, chodí, jak nosí svá saka, a když se z těch banálních obrazů a frází snaží vydojit morálku – morálku přízemní, lehce srozumitelnou a užitečnou pro běžnou domácí potřebu, když mi předkládají v tisíci variantě jedno a totéž, jedno a totéž a pořád jedno a totéž – pak utíkám, jako Maupassant utíkal před Eiffelovou věží, z jejíž banality div nezešílel ²⁸. **Banalita**, -y f. všednost, všední věc ²⁹.

Prádlo, ty prapore všedních životů,
slavící pondělí a pátky,
ke slunci přimknutý na šňůrách u plotů,

24 BRATŘI ČAPKOVÉ. *Jak vzniká divadelní hra*. Praha: dr. Ot. Štorch – Marien, Průmyslová tiskárna v Praze, 1925, s. 7 – 67.

25 JUST, V. *Divadlo v totalitním systému*. Praha: Academia, s. 16 **herec**

26 BRATŘI ČAPKOVÉ. *Jak vzniká divadelní hra*. Praha: dr. Ot. Štorch – Marien, Průmyslová tiskárna v Praze, 1925, s. 5.

27 ČECHOV, M. *Hercova cesta*. Praha: Kant, 2017, s. 71.

28 ČECHOV, A.P. *Racek*. Praha: Artur, 2005, s. 8 – 9. **divadlo**

29 *Příruční slovník jazyka českého* [online]. Heslo: banalita. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 14. 4. 2020] **banalita**

kolíky upjatý plameni z látky!

Vlajkoví kuchyní, od kliky ke klice.
Stolistá kniha, v blankytu zhlídlá,
do které vepsala pokora světlice
své básně od šmolky a vloček mýdla ³⁰.

Zájem o všednost a každodennost byl projevem odvratu české literatury od ilustrace ideologických východisek ke snaze o svébytnou uměleckou výpověď. Tento pohyb vyrůstal z potřeby postavit proti zjednodušujícím politickým konceptům a obecným frázím obraz života a myšlení reálných lidí v konkrétním čase a prostoru ³¹. A ačkoli jsem věděl, že moje příběhy nemají se skutečností nic společného, cítil jsem se lépe, když jsem je vyprávěl. Nainscenoval jsem si náležitě srovnaný svět a současně jsem seděl jako divák na vlastním představení. Měl jsem potěšení z divadla, které jsem hrál těm druhým. Lidé chtějí zapomenout na všední den ³². **Transparence** V politické a žurnalistické řeči to slovo znamená: odhalení života jednotlivců před pohledem veřejnosti ³³, *průsvitnost, průhlednost*. Na herci budeme požadovati onu zvláštní transparenci, jež činí tělo i tvář vodivými pro vnitřní stavy a napětí ³⁴.

30 BRUKNER, J. *Óda na sušení prádla*. *Časopis Květen*, 1956/57, č. 1.

31 JANOUŠEK, P. et al. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Třetí svazek. Praha: AV ČR, 2007, s. 168.

32 LEWINSKI, CH. *Gerron*. Praha: Mladá, 2015, s. 87.

33 KUNDERA, M. *Slova, pojmy, situace*. Brno: Atlantis, 2014, s. 39. **transparence**

34 *Příruční slovník jazyka českého* [online]. Heslo: transparence. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 20. 4. 2020] **transparence**

1 TEXT

Student si má volit typ projektu a námět, o němž něco ví, zná literaturu, má praktické zkušenosti z dané oblasti, má rámcovou představu, jak a s kým jej může realizovat ³⁵.

1.1 Komplexnost vět

Student ³⁶ si má volit typ projektu a námět, o němž něco ví viz střepe první strana 42.

Zná literaturu ³⁷.

35 Manuály prací. *Bakalářská práce*. [online] Dostupné z <<https://www.damu.cz/cs/katedry-obory/katedra-vychovne-dramatiky/pro-studenty/zaverecne-prace/#manualy-praci>> [cit. 26. 4. 2020]

36 -ka Karin Vápeníčková

37 Seznam dvaceti pro uchazeče zásadních děl ze všech uměleckých kategorií (literatura,...):

Franz Kafka. ZÁMEK

Protože jakékoliv zmatení sebe sama uvnitř systému je definice tohoto románu bez konce.

Henning Mankell. POHYBLIVÝ PÍSEK

Protože se stále nutkavě vracím k tématu smrti, nerozumím jí a on mi ukázal, že více než smrt je podstatné vědomí umírání.

Zelda Fitzgeraldová. VĚNUJTE MI VALČÍK

Protože jsem v životní fázi souznění s jejími nenaplněnými sny a frustrací, ze kterých se vypisuje a zároveň fascinujícím způsobem touží vyslyšet ceněnou formu doby a dosáhnout na vrchol literární pyramidy. Ta snaha je tak patrná, až je dojemná.

Václav Havel. HRY

Protože je v nich všechno, co od slova, dramatu i témat očekávám. Baví mě jejich literární kvalita, která je nadřazená inscenačnímu potenciálu.

Eugène Ionesco. PLEŠATÁ ZPĚVAČKA

Protože je to absurdně dokonalé. Nejlépe vystavěné ad absurdum dialogy.

Milan Kundera. MAJITELÉ KLÍČŮ

Protože věta „Kdybych byla hodiny, naschvál bych šla špatně.“

Henrik Ibsen. HEDA GABLEROVÁ

Protože je zde dokonale vykreslená psychologie postav a má to jedinečný inscenační potenciál dopsud.

Pavel Novotný. ZE VNITŘ

Protože setkání s Pavlem a jeho pojetím slova bylo zásadní.

? Ellena Ferrante, GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNĚ.

Protože jsem je přečetla během karantény a bylo to poprvé za dlouhý čas, kdy jsem celou noc nespala, četla a přemýšlela o lidech.

Má praktické zkušenosti ³⁸ z dané oblasti ³⁹.

Má rámcovou představu, jak a s kým jej může realizovat ⁴⁰.

1.2 Narativ kapitoly Text

Kapitola Text to neměla uvnitř práce jednoduché ani jednoznačné. Vzbuzuje otázku, zda není celkovým tématem této práce. Ovšem ve chvíli, kdy již první kapitola by shrnovala vše, o čem se zde pojednává, bylo by nesmyslné ve čtení

38 **1 a) KRÁSNÁ VASILISA** *mluví česky*

loutkové představení

loutkové představení na motivy ruské lidové pohádky

Uváděli jsme v rámci klauzurního festivalu Proces (2019)

tvůrčí tým: Zuzana Šklíbová, Louis Traore, Antonie Formanová, Matěj Šíma, Karin Vápeníčková

role: herecká

1 b) SCHÖNE VAZILIZA *mluví německy*

pro rakouský festival Figurentheaterfestival 2019 jsme předělali představení do němčiny

role: herecká, dramaturgická, překlad – *má první práce na rozkladu textu. Celé představení se hrálo pouze v heslech, slovech, nikoli ve větách.*

2 MOPOJEPE NEPEJRAPANĚPEJŠÍPÍ VZPOPOMÍPÍNKAPA

performance

performance, která vznikla v tvůrčím týmu na motivy snů a destrukce textů

Uváděli jsme v rámci klauzurního festivalu Proces (2020) a mělo být uvedeno na festivale ZLOMVAZ (2020)

tvůrčí tým: Johana Bártová, Tereza Havlová, Veronika Traburová, Adam Páník, Matouš Fendrych, Leontýna Janků, Karin Vápeníčková

role: performerka

3 ALEF TAJNÝ A ZDÁNLIVÝ

performance

mluvená performance, hudební, rozhlasové zpracování textu Alef od Jorge Luise Borgese

Uváděli jsme v rámci klauzurního festivalu Proces (2020) a bude uvedeno na festivale Ohromných maličkostí (2020)

koncept: Louis Traore

tvůrčí tým: Louis Traore, Antonie Formanová, Leontýna Janků, Matouš Fendrych, Karin Vápeníčková

role: performerka

4 HEIMATSCHUSS ANEB MOJE DĚDA TVOJE DĚDA

Představení

Moje děda tvoje děda rekonstruuje příběhy našich rodin pomocí fotek, dokumentů a objektů. Vypráví o našich dědečcích, kteří nosili uniformy, a kteří byli lidmi v těchto uniformách biti. O mužích, z nichž jeden se léta schovával uvnitř svého gauče a druhý se střelil do vlastní nohy, aby mohl utéct z fronty. O ženách, které nad sporákem spálily cestovní pasy. Příběhy, které nám byly vyprávěny a u kterých není zřejmé, kde končí dějiny a kde začíná rodinný mýtus.

Uvádíme v divadle NoD, premiéra 20. 9. 2020

Režie: Emil Rothemel

dramaturgie: Zuzana Šklíbová

herci: Arman Kupelyan, Sára Vosobová, Karin Vápeníčková

role: herecká

39 Obor/Specializace: (8203R043) Herectví alternativního a loutkového divadla

40 Tuto bakalářskou práci nechť si realizuje čtenář sám.

pokračovat. Z toho důvodu se kapitola Text stala teoretickou průvodní složkou, v níž se definují základní pilíře práce.

2 VĚTA

Jakou větou uvést kapitolu Věta?

Větou.

Tato kapitola se bude věnovat pomíjivosti vět na divadle.

Věta jako pojem se tedy v průběhu vět ztratí.

Za dávných časů žili v jednom carství v malé chaloupce dědeček a babička s dcerkou Vasiliskou. Žili dobře, ani kuřeti nikdy neublížili, a přece na ně dolehlo neštěstí. Drahá matička se roznemohla. Když cítila, že je smrt nablízku, zavolala Vasilisku a dala jí malou panenku.

„Poslouchej, dceruško,“ řekla, „opatruj tuhle panenku a nikomu ji neukazuj. Kdyby Tě potkalo neštěstí, dej jí najíst a zeptej se jí na radu. Panenka se nají a uleví tvému hoři, dceruško.“

Políbila Vasilisku a umřela.

Stařec tesknil, rmoutil se, pak se oženil podruhé. Chtěl Vasilisce nahradit matku, ale zatím našel jen zlou macechu. Macecha měla dvě dcery, zlé, hloupé, rozmarné. Měla je ráda, laskala se s nimi, zato Vasilisce jen ztrpčovala život. Dívce se teď špatně vedlo. Macecha a sestry jí stále nadávaly, zlobily se na ni, mučily ji těžkou prací, aby zhubla, aby jí krásné líce zdrsňely od větru a slunce. Celý den nebylo slyšet nic jiného než křik: „Vasiliso, Vasko, Vasilisko! Uvař oběd, uklid' světnici, nanos dříví, podoj krávy, pracuj rychleji, koukej na svět trochu veseleji!“

Počátek každého zkoušení rozhodně neodpovídá přehlednosti a frázovitosti pohádek. Byť zadáním může pohádka být. **Pohádka** je původně ústní povídka, vyprávěná v lidových vrstvách pro rozptýlení (proto i způsob jejího vyprávění nese prvky dekorativnosti); obsahem jsou příběhy z hlediska pojetí neobyčejné,

vyznačující se speciální kompozičně stylistickou výstavbou; příznačné je spojení reálného a nereálného světa pojmů, dějů, rekvizit a hrdinů ⁴¹.

Nyní se začne mluvit o *konkrétní praktické zkušenosti z dané oblasti* ⁴². Tradiční ruská pohádka O překrásné Vasilise byla překrásná ve své krutosti, která původně k žánru pohádky nepopíratelně patří. Lexikálně jsou pohádky povětšinou plné květnatých slov, adjektiv, metafor, symbolů a popisů, které se škrtačí a adaptují na divadelní jazyk. A přitom, když začnete pohádku slovně párat, ztrácí se a jen mlhavě ji sešijete dohromady bez doplňujících kulis. Klíč k převeditelnosti květnaté řeči na jeviště je, dle *této praktické zkušenosti*, v čisté situačnosti, kterou nedoprovází doslovnost, nýbrž slovo samotné.

~~Za dávných časů žili v jednom carství v malé chaloupce dědeček a babička s dcerkou **Vasiliskou**. Žili dobře, ani kuřeti nikdy neublížili, a přece na ně dolehlo neštěstí. Drahá **matička** se roznemohla. Když cítila, že je smrt na blízku, zavolala Vasilisku a **dala jí** malou panenku. **balalajku**~~

~~„Poslouchej, dceruško,“ řekla, „opatruj tuhle panenku a nikomu ji neukazuj.~~

~~**Kdyby Tě potkalo neštěstí, dej jí najíst a zeptej se jí na radu. Panenka se nají a uleví tvému hoři, dceruško.**~~

~~Políbila Vasilisku a **umřela**.~~

~~Stařec tesknil, rmoutil se, pak se oženil podruhé. Chtěl Vasilisce nahradit matku, ale zatím našel jen zlou macechu. **Macecha** měla dvě dcery, zlé, hloupé, rozmarné. Měla je ráda, laskala se s nimi, zato **Vasilisce** jen **ztrpčovala život**.~~

~~Dívce se teď špatně vedlo. Macecha a sestry jí stále nadávaly, zlobily se na ni, **mučily ji těžkou prací**, aby zhubla, aby jí krásné líce zdrsňely od větru a slunce.~~

~~Celý den nebylo slyšet nic jiného než **křik**:~~

41 Toto řekla profesorka Svatava Urbanová, literární kritička zabývající se literaturou pro děti a mládež, na přednášce v roce 2015 v aule Ostravské univerzity v Ostravě.

42 **1 a) KRÁSNÁ VASILISA** mluví česky

loutkové představení *na motivy ruské lidové pohádky*

Uváděli jsme v rámci klauzurního festivalu Proces (2019)

tvůrčí tým: Zuzana Šklíbová, Louis Traore, Antonie Formanová, Matěj Šíma, Karin Vápeníčková
role: herecká

~~„Vasiliso, Vasko, Vasilisko! Uvař oběd, uklid' světnici, nanos dříví, podoj krávy, pracuj rychleji, koukej na svět trochu veseleji!“~~

Z původní látky zůstala klíčová slova, klíčové odstřížky, které jsme zasadili do kontextu vizuálního odpadiště. Rusko nebude folklórní pompézností, ale vesnickou skládkou. Jediným odkazem na ruské reálie bude předmět - balalajka. Přestože jsme uměli stříhat, neuměli jsme sešívát. Výsledně jsme klíčové pojmy začali opětně lepit na rozvitá souvětí, která nadbytečně okomentovala již slovem vyřčené. Představení tak jazykově tvořily dvě nesouměrné linie – jazyková barvitost a obrazová strohost. Tento nesoulad by mohl být žádoucí, kdyby se linie nebily, ale doplňovaly. Tuto vyváženost jsme však nenalezli.

Když byla *Překrásná Vasilisa* vybrána na rakouský festival Figurentheaterfestival 2019 ⁴³, rozhodli jsme se v týmu převést pohádku do němčiny. Německým jazykem jsem mluvila jen já. Poté, kdy jsme klíčové ústřížky původního českého stříhu přeložili do němčiny a foneticky se je začali učit, text ve své komplexnosti vět záhy zmizel. Zmiňuji tuto zkušenost stěžejně proto, že překážka v jazyce se stala výhrou. Klíčem ke klíčovým odstřížkům byla ona jazyková bariéra.

~~Macecha seděla s dcerami ve světnici. Za okny tma jako v hrobě, prší jen se leje, vítr skučí, podzim se chýlí ke konci. Chalupa stojí v hlubokém lese, ve kterém žije **Baba Jaga**, co požírá lidi jako kuřata. Macecha rozdělila děvkám práci: jedna háčkuje krajky, druhá plete punčochy a **Vasilisa přede**. V celém domě zhasne macecha oheň, jen jednu louč nechala dívkám, aby viděly na práci, a šla spát. Březová louč praskala, praskala, až **zhasla**.~~

~~„Co teď?“ řekly macešiny dcery. „V celém domě není ani ohničku a práci bychom měly dodělat. Někdo bude muset pro **oheň k Babě Jaze**.“~~

~~„Já nepůjdu,“ řekla starší. „Já háčkuju krajky, vidím dost od háčku.“~~

~~„Já nepůjdu taky,“ řekla prostřední, „já pletu punčochy, vidím dost od jehlic.“ A oba se daly do křiku: „**Vasilisa půjde pro oheň, Vasilisa půjde! Táhní k Babě Jaze!**“~~

43 1 b) **SCHÖNE VAZILIZA** mluví německy, role: herecká, dramaturgická

Vzrušivý moment práce se slovem nastal ve chvíli, kdy se již nedalo hovořit o němčině, ale o jazykové improvizaci, zakládající se na deutsche Sprachregeln. Vytýčili jsme si ty základní:

- 1) Německý infinitiv končí převážně na -en, odtržením -en a přidáním koncovky -(e)t získáme 3. os. j.č., přidáním koncovky -e získáme 1. os. j.č., což jsou nejčastěji užívané slovesné tvary ve vyprávění. Nebylo podstatné, zda jsou tvary gramaticky správné či podléhají výjimkám, zásadní bylo, aby rodilý mluvčí pochopil nit tvoření.
- 2) Rozkazy mohou fungovat v čistém infinitivu, tedy místo uklid! – bude používán tvar uklidit! Neboť všechny infinitivy, námi užitě, měli totožnou skladbu slabik, začaly se mnohé pasáže rýmovat a rytmizovat.
- 3) Rytmizace nás přiměla k tomu, že jsme opustili konjugaci a všechna slovesa byla vyřknuta v infinitivní podobě.

Tyto funkce jsme začali praktikovat na konkrétních slovech a začali s nimi jazykově variovat. Výsledný tvar jsme ukázali rodilému mluvčímu, který pohádku uceleně nejen pochopil, ale přistoupil na danou jazykovou hru.

Mutti gestorben. Vaziliza hat magische Balalajka. Balalajka ist Hilfe.

Stiefmutter: „Vaziliza! Brot backen - Brot backen!

Wäsche waschen - Wäsche waschen!

Staub wischen - Staub wischen!

Socken stricken!“

Kein Licht.

Baba Jaga hat Licht. Dunkler Wald. Baba Jaga Haus.

Vaziliza: „Licht!“

Baba: „Habe nicht.“

„Licht!“

„Habe nicht!“

„Licht!“

„Habe nicht!“

Balalajka Hilfe, Hilfe! Baba Jaga gestorben. Vaziliza hat Licht. Licht ist magisch. Licht ist heiß, zu heiß, zu zu heiß, zu zu zu heiß, zu zu zu zu zu ... Stiefmutter gestorben.

Tento prostý dějový vzorec jsme našli už po prvním dni zkoušení a pak se již nehledal způsob opisu, nýbrž slovo doplňující situaci. Více se dělo, než komentovalo a prostá situačnost okleštěná hesly dala příběhu potřebnou čistotu. Vyprávění konečně korespondovalo s odpadištěm scénického okolí. Strohý jazykový, gramaticky nečistý materiál byl roven tomu vizuálnímu. Pohádka o krásné Vasilise, která je plastovou lahví s hlavou nahřívacího drátu, nemůže květnatě a barvitě vykreslovat svůj svět, musí najít vlastní formu vyprávění.

Ve výsledku byla celá tato *praktická zkušenost* zásadním setkáním s *myšlenkou vyjádřenou slovy*. Divadlo hledá klíčové slovo, větu umí doplnit samo. Divadelní jazyk je nekonečnou možností dekonstrukce, tříštivosti a rozkladu. Umí rozložit zdánlivě nerozložitelné a uchopit slovem odstavce toků myšlenek. A tato možnost mi připadala láková i svazující zároveň. Jakým jazykem má tedy divadlo mluvit, když věta mu nesluší?

2.1 Narativ kapitoly Věta

Kapitola Věta byla od počátku experimentem. Neměla strukturu ani vizi, jaká bude. Nechala prostor mysli a úderům prstů do klávesnice. Samovolně vyvstala vzpomínka na inscenaci, která, aniž by to tenkrát tušila, byla s *myšlenkou, vyjádřenou slovy* nepopíratelně nejspjatější ze všech mých *praktických zkušeností*. Zároveň je zajímavé, že Věta prošla fází *ctrl + c - označit vše - delete*, neboť chtěla napodobit strukturu a frázovitost žánru pohádky. Tato záměrná snaha se ukázala jako nezajímavá pro svou předvídatelnost. Zůstal jen čistý, neupravený záznam.

3 POESIE

Domnívám se, že poesie je bytostně spojena s bytím. Ono bytí určují lidé a vztahy mezi nimi. A retrospektiva jejich konání je nejlépe komplexně postihnuteľná právě v poesii. Je-li poesie spjatá se vztahy a jsou-li vztahy, jak řekla Jaroslava Šiktancová, podstatou divadla, a je-li divadlo provoláváno herci a jsou-li herci odborníky na vztahy, pak i mé konání uvnitř studia musí dokonale rezonovat ve verších.

Je vysoce pravděpodobné, že tato kapitola bude osobní, neodborná, zavánějící uměleckým stylem, uměleckými citacemi. Pro čtenáře, kteří nechtějí přerušit linku *odbornou*, proto nabízím kapitolu v přeškrtnutí (viz kapitola ~~3 Poesie~~). **Škrt**, *-u m. čára vzniklá škrtnutím. Škrtnutí něčeho v textu; místo potlačené v textu škrtnutím; vůbec škrtnutí, potlačení něčeho*⁴⁴. Rebelující páry očí nechť pokračují ve čtení.

3.1 Zevnitř Poesie

Pokud jsme během studia něco popírali, pak to byla konkrétní linie jeho průběhu. Nedalo se definovat, do jaké míry jsme okleštěni osnovami, hledali jsme a prostřednictvím nás hledali ti nad námi. Zvenčí přicházely náznaky, udičky s návnadou, ale chytat jsme měli sami. Chytnout ale nestačilo, museli jsme táhnout, vylovit a pak zpracovat. Neměla jsem pocit, že bych vždy rozuměla očekávání příchozích. Většina z nich byla o něčem přesvědčená, a to přesvědčení ne vždy odpovídalo mým dosavadním předpokladům. Střet tříštil, jindy jen otrásl, jednou však utvářel. Pavel Novotný přišel s nabídkou slova. Slovo vkládal do kontextu mimojazykového. Potkávali jsme slova v nepolapitelných řetězcích, které jsou všude okolo nás. Ta chvíle bytí uvnitř venkovního chaosu zničila i znovu určila mé pojetí promluvy. To, jak mluvíme, co říkáme a vyslovujeme, nikdy nepůsobí uceleně. Žijeme v odstřízcích látky na šaty. Odtržením

44 *Příruční slovník jazyka českého. Heslo: škrt.* [online] Dostupné z <https://psjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledej&heslo=%C5%A1krt&where=hesla&zobraz_ps=ps&zobraz_cards=cards&pocet_karet=3&ps_heslo=%C5%A1krt&ps_startfrom=0&ps_numcards=119&numcchange=no¬_initial=1> [cit. 8. 5. 2020]

samohlásek od souhlásek můžeme proměnit výpověď ve fiktivní agresi, naopak agrese v toku vokálů předá melodickou skrumáž eufemismu. Slovo je manipulovatelné a manipulativní zároveň. Pokud jsme na začátku měli ztratit přesvědčení o srozumitelnosti nejpodstatnějšího dorozumívacího kódu, bylo náhle až zarážející, když ono slovo chtělo vstupovat do poetických rovnic. Myslela jsem, že nejde propojit chaos a uchopitelnost. Pak mi Pavel daroval svou sbírku poesie⁴⁵. Docela nahý je v ní celý svět, svět tříštivý a nejednoznačný. Svět stejný jako ten malý divadelní glób. Uvnitř *Zevnitř*⁴⁶ jsem (se) našla.

*my ale musíme
pokusit se najít někoho
kdo tím vším už prošel*

*protože my bychom
se měli věnovat už
něčemu jinému než
tomuhle všemu tady*

*to víme už dlouho tak
dlouho my skutečně musíme
dělat na tom do toho jít*

*a já volám, my říkali jsme
že neměli bychom nikomu
zamezovat se prosazovat* viz **střep druhý strana 42**

*protože to co tu vzniká
a jak to tu vznikalo doted'
to vznikalo nakonec tak
že tohleto jsou ty důsledky*

a proto volám

45 NOVOTNÝ, P. *Zevnitř*. Praha: Nakladatelství Pavel Mervart, 2017.

46 NOVOTNÝ, P. *Zevnitř*. Praha: Nakladatelství Pavel Mervart, 2017, str. 11.

*že je třeba se rozhlížet
společně hledat a určit
kdo z nás to sejme už
kdo fungoval by když*

*když už to jednou umí
dotahovat to zvenčí
hlídat to přes všechny ty
kopance fungovat dál a dál*

*a já volám, jestli tu
někdo takový je
my ho dostaňme nám
ho sem my*

*ptejme se ale vždy
kdo a koho oslovíme
a kde a jak dlouho
ho máme hledat*

*a jestli snad
nebudeme nakonec
my sami ale to všechno
už víme všechno ale*

*ptejme se, ptejme
protože zvenčí
nelze očekávat to
co má být řešeno zevnitř*

*já volám
neustále po tom
dělat zvenčí
ale řešit zevnitř*

*a já volám
pojdte s náma
pojdte s náma, pojdte
do toho volám všichni
pojdme s náma
zevnitř do sebe
do toho do sebe volám!*

Tuším, že někde tady jsem přistoupila na nové pole sebehledání a uchopení. Začala jsem vědomě přistupovat na postup rozkladu. Přestože můžeme z věcí vyčíst jejich sdělení, nemusí být doprovázeny uchopitelnou, prvoplánovou návodností. Protože jsem to pocítila u slova, nechala jsem si ho, schovala, abych na něm sledovala teorii rozkladu. Vše, co je zde, snaží se být tím, kým jsem doposud. Text prochází reflexí reflexe. Reflektovat[...] reflektovat[...] Reflektovat[...] Reflektovat [...] Reflektovat [...]. Tříštit, tříštit, tříštit. Na slova páraná Krásná Vasilisa mluvila tak, jako mluví svět okolo nás ⁴⁷. Nebo se svět okolo nás slovně párá?

3.2 Narativ kapitoly Poesie

Bylo rozhodnuto, že narativ kapitoly Poesie nebude prozrazen. Literární teoretik Docent Martin Pilař totiž jednou řekl: „*O poesii nemluvíme, abychom se jí přiblížili.*”

⁴⁷ *my víme, že některá slova/ se nedají použít znova/ ještě však zbývá prostor/ podat to přece jen jinak// přece jen jinak to podat/ což už se skoro nedá/ zbývá však ještě prostor/ i kdyby to byl jen pokus// pokus to podávat znova/ podat to zaměnit slova/ však ještě zbývá prostor/ zas přijde čas to podat// zas přijde čas//* in NOVOTNÝ, P. *Zevnitř*. Praha: Nakladatelství Mervart, 2017, str. 32.

3-POESIE

Domnívám se, že poesie je bytostně spojena s bytím. Ono bytí určují lidé a vztahy mezi nimi. A retrospektiva jejich konání je nejlépe komplexně postihnutelná právě v poesii. Je-li poesie spjatá se vztahy a jsou-li vztahy, jak řekla Jaroslava Šiktancová, podstatou divadla, a je-li divadlo provoláváno herci a jsou-li herci odborníky na vztahy, pak i mé konání uvnitř studia musí dokonale rezonovat ve verších.

3.1 Zevnitř Poesie

Pokud jsme během studia něco popírali, pak to byla konkrétní linie jeho průběhu. Nedalo se definovat, do jaké míry jsme okleštěni osnovami, hledali jsme a prostřednictvím nás hledali ti nad námi. Zvenčí přicházeli náznaky, udičky s návnadou, ale chytat jsme měli sami. Chytnou, ale nestačilo, museli jsme táhnout, vylovit a pak zpracovat. Neměla jsem pocit, že bych vždy rozuměla očekávání příchozích. Většina z nich byla o něčem přesvědčená, a to přesvědčení ne vždy odpovídalo mým dosavadním předpokladům. Střet tříštil, jindy jen otrásl, jednou však utvářel. Pavel Novotný přišel s nabídkou slova. Slovo vkládal do kontextu mimojazykového. Potkávali jsme slova v nepolapitelných řetězcích, které jsou všude okolo nás. Ta chvíle bytí uvnitř venkovního chaosu zničila i znovu určila mé pojetí promluvy. To, jak mluvíme, co říkáme a vyslovujeme, nikdy nepůsobí uceleně. Žijeme v odstřízcích látky na šaty. Odtržením samohlásek od souhlásek můžeme proměnit výpověď ve fiktivní agresí, naopak agrese v toku vokálů předá melodickou skrumáž eufemismu. Slovo je manipulovatelné a manipulativní zároveň. Pokud jsme na začátku měli ztratit přesvědčení o srozumitelnosti nejpodstatnějšího dorozumívacího kódu, bylo náhle až zarážející, když ono slovo chtělo vstupovat do poetických rovnic. Myslela jsem, že nejde propojit chaos a uchopitelnost. Pak mi Pavel daroval svou sbírku poesie⁴⁸. Docela nahý je v ní celý svět, svět tříštivý a nejednoznačný. Svět stejný jako ten malý divadelní glóbus. Uvnitř Zevnitř⁴⁹ jsem (se) našla.

48 NOVOTNÝ, P. *Zevnitř*. Praha: Nakladatelství Pavel Mervart, 2017.

49 NOVOTNÝ, P. *Zevnitř*. Praha: Nakladatelství Pavel Mervart, 2017, str. 11.

~~my ale musíme
pokusit se najít někoho
kdo tím vším už prošel~~

~~protože my bychom
se měli věnovat už
něčemu jinému než
tomuhle všemu tady~~

~~to víme už dlouho tak
dlouho my skutečně musíme
dělat na tom do toho jít~~

~~a já volám, my říkali jsme
že neměli bychom nikomu
zamezovat se prosazovat~~

viz ~~střep druhý strana 43~~

~~protože to co tu vzniká
a jak to tu vznikalo doted'
to vznikalo nakonec tak
že tohleto jsou ty důsledky~~

~~a proto volám
že je třeba se rozhlížet
společně hledat a určit
kdo z nás to sejme už
kdo fungoval by když~~

~~když už to jednou umí
dotahovat to zvenčí
hlídat to přes všechny ty
kopance fungovat dál a dál~~

~~a já volám, jestli tu
někdo takový je
my ho dostaneme nám
ho sem my~~

~~ptejme se ale vždy
kdo a koho oslovíme
a kde a jak dlouho
ho máme hledat~~

~~a jestli snad
nebudeme nakonec
my sami ale to všechno
už víme všechno ale~~

~~ptejme se, ptejme
protože zvenčí
nelze očekávat to
co má být řešeno zevnitř~~

~~já volám
neustále po tom
dělat zvenčí
ale řešit zevnitř~~

~~a já volám
pojdte s náma
pojdte s náma, pojdte
do toho volám všichni
pojdme s náma
zevnitř do sebe
do toho do sebe volám!~~

~~Tuším, že někde tady jsem přistoupila na nové pole sebehledání a uchopení. Pokud jsem zde mohla začít definovat, začala jsem také vědomě přistupovat na postup rozkladu. Přestože můžeme z věcí vyčíst jejich sdělení, nemusí být doprovázeny uchopitelnou, prvoplánovou návodností. Protože jsem to pocítila u slova, nechala jsem si ho, schovala, abych na něm následovala teorii rozkladu. Vše, co je zde, snaží se být tím, kým jsem doposud. Text prochází reflexí reflexe. Reflektovat[...] reflektovat[...] Reflektovat[...] Reflektovat [...] Reflektovat [...]. Tříštit, tříštit, tříštit. Krásná Vasilisa mluvila tak, jako mluví svět okolo nás⁵⁰. Nebyla tedy divadelním jazykem?~~

~~3.2 Narativ kapitoly Poesie~~

~~Bylo rozhodnuto, že narativ kapitoly Poesie nebude prozrazen. Literární teoretik Docent Martin Pilař totiž jednou řekl: „O poesii nemluvíme, abychom se jí přiblížili.“~~

⁵⁰ *my víme že některá slova/ se nedají použít znova/ ještě však zbývá prostor/ podat to přece jen jinak// přece jen jinak to podat/ což už se skoro nedá/ zbývá však ještě prostor/ i kdyby to byl jen pokus// pokus to podávat znova/ podat to zaměnit slova/ však ještě zbývá prostor/ zas přijde čas to podat// zas přijde čas//* in NOVOTNÝ, P. Zevnitř. Praha: Nakladatelství Mervart, 2017, str. 32.

4 SLOVO

GROSS(čte): Ra ko hutu d dekotu ely trebomu emusohe, vdegar yt, stro renu er gryk kendy, alyv zvyde dezu, kvyndal fer tekynu sely. Degto yl tre entvester kyleg gh: orka epyl y bodur deptydepe emete. Grojto af xedob yd, kyzem ner osonfterte ylem kho dent d de det dektrym gynfer bro enomuz fechtal agni laj kys defyj rokuroch bazuk suhelen. Gakvom ch ch lopve rekto elkvestrete. Dyhap zuj bak gydalo x ibem nyderix tovan gyp. Ykte juch geboj. Fys dep butrop gh ⁵¹.

Takovouto repliku vložil Václav Havel do úst postavy Grosse na úplném začátku hry *Vyrozumění*. Pamatuji se, že jsem se té hře čtenářsky dlouho vyhýbala, stěžejně pro tento úvod. Nerozumění uvodí *Vyrozumění*. Dnes považuji toto dramatické dílo za jedno z nejzásadnějších, byť jsem ho nikdy neviděla inscenované. Václav Havel a jeho svazek *Hry* mě provázel listopadem roku 2018, kdy jsem šťastnou náhodou absolvovala seminář *Tvůrčí psaní* na Katedře činoherního divadla pod vedením profesora Jana Vedrala. Právě pro nesrozumitelný šum, co se na této katedře děje a učí, pro snahu po vyrozumění, jsem byla šťastná, když jsem mohla okusit alespoň teoretické pozadí výuky. O tu praktickou jsem se dlouho pokoušela, ale možnost průchodnosti zde stále není. Když se nám pan V. snažil na přednáškách v předmětu *Divadelní pojmosloví* předat něco ze svého vědění, nezafungovalo to. Naopak v předmětu *Tvůrčí psaní*, v úzkém okruhu přítomných, přítomných složených z jeho ročníku, z jeho svěřenců, které si sám vybral, jsem poznala onu zvláštní archaickou autoritu, která mě fascinovala. První úkol, který nám zadal, byl na téma *Bludný kořen*, více to nespecifikoval, žánrově nezařadil. Když jsem odcházela z hodiny, přemítala jsem nad tím a vzpomněla si právě na úvod *Vyrozumění*. Stanovila jsem si dvě věci: 1) obejít téma, přitom se ho dotýkat, stále ho mít ve svém středu, ale nutit čtenáře číst dál, 2) neseznámit se s doslovnou definicí slovního spojení *bludný kořen* ⁵². Místo toho, abych podnikla řešerše a inspirovala se

51 HAVEL, V. *Hry. Vyrozumění*. Praha – Brno: Host, 2017, s. 67.

52 „Jak bludný kořen vypadá a jak působí? Býval popisován nejčastěji jako obyčejný kořen, který vystupuje ze země, ve tvaru půlkruhu. Z lidových „povídáček“ vyplývá, že byl takovýto kořen obdařen mocí, díky níž dokázal omámit a ovládnout lidskou mysl.“ in *Bludný kořen*. *Časopis*

významem, nechala jsem toto spojení v sobě jen tak existovat, proplouvat mnou v konotacích. Večer se zadání setkal s motivem – bludný kořen v mé mysli je kulatý talíř. Tehdy jsem napsala třístránkový dialog muže a ženy, kteří řeší, proč lidé upřednostňují kulaté talíře před hranatými. Jejich konverzace se záměrně motala v kruhu, byť se snažili dopídit hrany. Překvapilo mě, jak text rezonoval a kolik dal podnětů k debatě. Pan V. mi kladl řadu otázek, seznamoval okolí s filozofií, kterou jsem vložila mezi řádky. Byl si jist, že všechno, co v něm četl a viděl, je promyšlená linie, několikrát přepracovaná. Nořil se pod každé slovo, každou větu, a upozorňoval, že čtení je v tomto případě jen špička ledovce. Můj drama-dialog *Talíře*⁵³, ani jednou nezkontrolovaný, nepřepracovaný, napsaný za desítky minut v automatickém toku psaní, mu připadal jako dílo, dílo promyšlené, strukturované a vypointované. Na jednu stranu mě bavilo hrát tu hru s ním, tvrdit ostatním, že *přesně takto* jsem to myslela a zamýšlela, na druhou stranu jsem pociťovala ohromnou propast důvěry ve své psaní. Znamená to, že pokud jen na moment budu přemýšlet nad svými slovy, ztratím možnost mnohoznačnosti? viz **střep třetí strana 43** Od té doby jsem už nenapsala žádný rezonující text, pokaždé pana pan V. zajímal, ale upozorňoval mě, že jsem se narodila ve špatné době, můj přístup absurdity objevil už Beckett i Havel a měla bych se zaměřit na realizovatelnost své tvorby. *Drama, jaké píšete, je na jevišti nepřeveritelné*. Překáželo mu, že to, jak promlouvají mé „postavy“, neodráží reálné promluvy lidí. Až v tu chvíli jsem propadla rešerším, objevila jsem etapu 60. let Divadla Na Zábradlí, linii Grossman-Havel, a toužila sednout si do hlediště a uvidět tu *nepřeveritelnost*. Tuším, že toto je má osobní definice *knižního dramatu*⁵⁴ - čtenářská touha vidět to, co čtete, ale nevíte, co to *ono* je. A tady je třeba zcela otevřeně přiznat, že mě fascinuje vidět *dílo* na divadle v

SPIRIT [online] Dostupné z<<https://www.spirit.cz/index.php/zdravi/zelena-lekarna/14048-bludny-koen-v15-14048>> [cit. 1. 5. 2020];

"O tom, co je bludný kořen, se mýnění rozchází. Podle prvních je to kořen stromu; jeden z mnoha silnějších kořenů, který ale, na rozdíl od ostatních, nikdy nevystupuje na povrch. Nezakopnete o něj." in HOLÁSEK, P. *Herba mythologica: Bludný kořen* [online] Dostupné z<<https://botany.cz/cs/bludny-koren/>> [cit. 1. 5. 2020]

53 viz Příloha

54 „Jediné texty, jež podle něho dokonale realizují požadavek poetičnosti, jsou tzv. knižní dramata, jejichž povahu však blíže nevymezil a také neukázal pohyblivost jejich hranic.“ in PROCHÁZKA, M. *O povaze dramatického textu*. [online] Dostupné z<https://is.muni.cz/el/1421/jaro2008/DVT019/5695630/Prochazka_O_DRAM_TEXTUpdf>

subjektivní interpretaci autora/autorů inscenace. Ať už s ní souzním či nikoliv. Když nedoceněný A. P. Čechov získal slávu pod taktovkou K. S. Stanislavského, který jeho dramata údajně nepochopil, a tudíž četl špatně, byla to chyba? Když Michal Hába adaptoval mnohastránkový překlad Radka Malého Grillparzerovy hry *Vzestup a pád krále Otakara* a „se svým inscenačním týmem zcela po logice věci zobecňuje historické téma rozepří mezi Otakarem a Rudolfem do roviny mocenského boje”⁵⁵, považoval by to Grillparzer za správné jevištní řešení? A kdyby někdo četl mé texty jinak, než jsem je psala, mohly by být převeditelné na jeviště, a dokonce divácky uchopitelné natolik, že by divadelně rezonovaly? Je vůbec možné označit některý text za *nepřeveditelný*? Není právě jeviště dokonalou platformou popření jednoznačnosti slova? Režisér židovského původu Kurt Gerron, nucený autor propagantistického filmu *Vůdce daroval Židům město*, považoval za svou největší chybu *víru v inscenovatelnost světa*. A pokud 26. července 1965 mohla na jevišti ústy herce promluvit postava Grosse v úvodu kapitoly citovanou replikou, je prokazatelné, že slovo na jevišti je nepopíratelně funkční a tvárnou složkou, se kterou může jeho autor i tvůrce jevištní reflexe nakládat **jakkoliv**. Začátkem prosince roku 2019 k nám přišlo zadání, zpracujte texty *Moje nejranější vzpomínka* od Eliase Canettiho a *Alef* od J. L. Borgese, **jakkoliv**.

4.1 Taktoliv

Cesta k **jakkoliv** byla dvojí, dva inscenační týmy, dva autorské režijní přístupy⁵⁶. Bylo by jistě zajímavé je prolnout do komparace, ale ještě zajímavější se jeví o

55 MIKULOVÁ, I. *Kill your darlings!*, *Divadelní noviny* [online] Dostupné z <<https://www.divadelni-noviny.cz/lava-a-pad-krake-otakara-recenze>> [cit. 1. 5. 2020]

56 **MOPOJEPE NEPEJRAPANĚPEJŠÍPÍ VZPOPOMÍPÍNKAPA**

performance

recipientky textu, autorky jevištní podoby: Johana Bártová, Tereza Havlová, Veronika Traburová
performeři: Matouš Fendrych, Adam Páník, Leontýna Janků, Karin Vápeníčková

ALEF TAJNÝ A ZDÁNĹIVÝ

performance

recipient textu, autor vize: Louis Traore

performeři: Matouš Fendrych, Antonie Formanová, Leontýna Janků, Louis Traore, Karin Vápeníčková

nich mluvit v paralelním běhu a do jejich středu postavit daný text. Je nepřesné použít první osobu plurálu *dostali jsme zadáno*, neboť zadáno dostaly hlavy tvůrčích týmů. Oni, tj. režiséři a scénografové, byli recipienty textů i autoři reflexe jevištní podoby. A my, performeři, vstoupili do trati již jedoucího vlaku.

Canettiho *Mojí nejranější vzpomínky* se ujaly tři ženy, které k ní přistoupily imaginativně a zastřešily ji pojmem *sen*. Text rozkládaly asociační formou, navozující pocit obrazů, které vídáme, když naše vědomá mysl odchází do nevědomí.

Moje nejranější vzpomínka tone **v červené**. Dívka nesoucí mě na rukou se mnou vychází ze dveří, podlaha přede mnou je **červená**, nalevo vede dolů schodiště, rovněž **červené** . [...]

Moje nejranější vzpomínka tone **v písku**. Dívka nesoucí mě na rukou se mnou vychází ze dveří, podlaha přede mnou je **písčítá**, nalevo vede dolů schodiště, rovněž **písčité**. [...]

Moje nejranější vzpomínka **se sype ve tvaru kruhu**. Dívka **sedící** mě na rukou **se mi nahlas směje**, podlaha přede mnou je **od písku**, nalevo **vedle mě leží dřevěné prkno**, rovněž **posypané pískem**. [...]

Moje nejranější vzpomínka **se točí dokola**. **Žvýkačka sypající drobné z peněženky narazí se mnou hlavou do zdi**, podlaha přede mnou **se točí**, nalevo **dolů kytky**, rovněž **se točící** . [...]

Výsledně před nás performery, dva muže, dvě ženy (neb jsme si byli též podobní, byli jsme si jistými vzájemnými dvojníky, já – jí/ona – mně, on – jemu/ jemu - on), předstoupily s konkrétním jevištním návrhem. Performance bude probíhat v upřeném očním kontaktu s konkrétním divákem. Avšak jakou formou budeme texty říkat, nechaly na našich tvůrčích nápadech.

Stáli jsme naproti sobě v upřených pohledech a v rukou svírali čtyři texty.

Naproti tomu *Alef* J. L. Borgese měl v rukou jen jeden recipient, autorsky mu více než o text šlo o atmosféru, kterou v něm čtení vzbuzovalo. Měl chuť vytvořit hlasový chorál, zvláštní slovní rituál podobný zpěvu. Text vnímal jako čistý materiál, a ten se může jakkoliv deformovat, rozkládat a kombinovat, ku prospěchu zvuku.

Seděli jsme u stolu, pět performerů, tři ženy, dva muži, a na stole před námi ležel papír s hromadou slov.

Ve spodní části jsem uviděl malou duhovou kouli, vydávající skoro nesnesitelnou zář. Zprvu jsem myslel, že se otáčí. Potom jsem pochopil, že ten pohyb je klam vyvolaný závratnou podívanou uvnitř koule. Alef měl průměr asi dva nebo tři centimetry, ale obsahoval celý, nezmenšený kosmický prostor. Každá věc (například zrcadlo) byla zároveň nekonečný počet věcí, protože jsem ji zřetelně viděl ze všech vesmírných zorných úhlů. Viděl jsem hustě obydlené moře, viděl jsem úsvit i soumrak, viděl jsem lidské zástupy v Americe, viděl jsem stříbrnou pavučinu ve středu černé pyramidy, viděl jsem rozbořené bludiště [...].

Existovala jsem ve dvou paralelních zkušebních prostorech a někde hluboko ve mně se tříštily talíře. Střep za střepem, střep za střepem, střep za střepem -

<i>Mopojepe nepejrapaněpejšípí vzpomíná kapa</i>	<i>Alef tajný a zdánlivý</i>
Pohledy na sebe v párech, dvojníci.	Věta. <i>Ve spodní části jsem uviděl malou duhovou kouli, vydávající skoro nesnesitelnou zář. Zprvu jsem myslel, že se otáčí. Potom jsem pochopil, že ten pohyb je klam vyvolaný závratnou podívanou uvnitř koule.</i>
Na začátku ten text musí zaznít v původním znění. Aby ho divák pochopil. Alespoň dvakrát.	Na začátku chci chaos. Svět vzniká z chaosu.

Moje nejranější vzpomínka tone v červené. Dívka nesoucí mě na rukou se mnou vychází ze dveří, podlaha přede mnou je červená, nalevo vede dolů schodiště, rovněž červené.[...]	Á – lf, Prů -mr, dd va va, tt ři ři, centim – try, pro -s s s – to -r r r, zr - r r r - ca – dlo, poččč – et, vje – cííííí, ú ú ú – h – lů lů lů, mooo – ře, ú - svit svit svit, sou – mrak – rak, z -á – stu -py, A – me – ri – ce, pa – vu – č č č -inu, py – r r r – amidy, bludi š š š tě [...]
Moje nejranější vzpomínka tone v červené. Dívka nesoucí mě na rukou se mnou vychází ze dveří, podlaha přede mnou je červená, nalevo vede dolů schodiště, rovněž červené.[...]	Přechod ve zpěv, chaos přechází ve zpěv skrze repetitivní slovo. Rozložené do dvou slabik.
Doplňování substantiv do vět.	do – mů do – mů :
- vzpomínka – písku – Dívka - rukou dveří - podlaha - schodiště [...]	Zpěv.
Doplňování verb do vět.	♪ <i>Vé Fráj Bentos, hrózný sních, tabák, rudné žíly, vodní páru. Pouště – písků – ženů – vlasů – těló – nádor – prsů – půdý – strom.</i>
Moje nejranější – se sype ve – sedící mi na – se mi nahlas směje – přede mnou je od - nalevo vedle mě leží dřevěné – rovněž posypané [...]	Ženský chorál.
Ripčíp.	♪ <i>I jé é é i o ou í ú a ú í é jé ó [...]</i>
Mopojepenepejrapanějšípívpzpopomípí	Armáda samohlásek.

nkapasepesypypepevepetvaparupukrup uhupudípívkapasepedípícípímipinaparup ukopousepemipinapahlapassměpejepep opodlahapapřepedepemnopoujepeop odpípskupunapalepevopovepedlepeměp ělepežípídřepevěpenéépéprpknoporopov ěpežpoposypypapanéépépípskem [...]	
Závěrečný text zazní čistě v asociační podobě, aby došlo ke komparaci s prvním.	Viděl jsem a o a o u o i e viděl jsem á a u e u e é a u je a o y e o á e a a a ů e e á u viděl jsem o u á o u o i i [...]
Moje nejranější vzpomínka se točí dokola. Žvýkačka sypající drobné z peněženky narazí se mnou hlavou do zdi. Podlaha přede mnou se točí nalevo dolů kytka, rovněž se točí.	Jeskynní šepot.
Akce.	_která jej p bez konce rozmnožo p vala, viděl jsem p za úsvitu p na p pláži Kasp p ického moře koně s vlající hřívou p, viděl jsem křehkou kostru ruky p _ [...]
Akce.	Koncovkový dusot.
	obscénNÍ, neuvěřitelNÉ a zřetelNÉ dopiSY, které BeatRIZ psala CarloSU ArgentinoVI, viděl JSEM zbožňovaNÝ pomNÍK na ústředNÍM hřbitovĚ, viděl JSEM děsiVÉ ostatKY toho, co [...]
Pohled.	Zpěv.
Pohled.	♪ lásky, smrti lásky, smrti lásky, smrti lásky, smrti :
Pohled.	Věta zrcadlení.
Pohledy na sebe v párech, dvojníci.	Vesmír nepochopitelný: neviděl člověk žádný jež ale, zmocňují lidé se jména jehož, předmět zdánlivý a tajný ten spatřily oči mé protože, pláče do se dal

a závrať jsem pocítil, tvář tvou jsem viděl, vnitřnosti své a tvář svou jsem viděl, zemi Alefu v a Alef opět zemi na a zemi Alefu v jsem viděl, stran všech ze Alef jsem viděl.

- střep ku střepu, střep ku střepu, střep ku střepu a ve výsledku jsem tušila, že se složily v jeden kulatý talíř, který se nebál hran. Mé paralelní cesty destrukcí slova měly jedno společné, ohromující pocit euforie, že divadlo mluví. Tuším, že až někde tady došla pohádka o Vasilise ke šťastnému konci. Ta pohádka situovala slova, my jsme situaci *slovovali*. To je zásadní uvědomění si uvnitř cesty za poznáním. Zjištění, že předchozí přesvědčení, nabytá zkušenostmi, jsou zpochybnitelná, tvárná, ba neuniverzální ⁵⁷. Každá práce nás naučí novému, není však uniplatná. V myšlenkách by Vaziliza chrlila řadu hlásek a Baba Jaga křičela jen souhlásky. Ale tenkrát jsme ještě neznali magické *jakkoliv*. Je třeba vědět, že ani žádná z kapitol, kterou uvnitř této práce přečteme a dočteme, být může mít tendenci končit happy-endem, není výsledkem, je cestou. Nebudíme proto důvěřiví ke všem slovům, která zde najdeme, ale ve své schopnosti skládat je do vlastních, autentických mozaik.

Tedy jsme stále uvnitř rozkladu. Nic jsme nesložili. A kde na té časové přímce jsem v tu chvíli já? Existuje pro ten vnitřní pocit slo-vo? viz **střep čtvrtý strana 44**

4.2 Narativ kapitoly Slovo

Tato kapitola od počátku věděla, že vznikne pro uchování vzpomínky na dvě krásné tvůrčí práce, které mě potkaly. Leč pod tíhou možnosti rozkladu slova i tvaru se člověk ztrácí v konturách sebe sama i svého psaní. Bylo zde dodrženo jen jedno – inscenace nebudou popisovány, budou čtenářsky uvedeny. A pokud

57 „Drazí přátelé! Vím dobře, možná lépe než vy sami, jak zoufalá je situace, do níž jsme se s ptydepe dostali, a ubezpečuji vás, že mi způsobila už nejednu bezesnou noc. Jako dosavadní ředitel беру na sebe také podstatný díl viny za celou věc. Mysleli jsme to dobře, ale dělali špatně. Proste jsme se mýlili, a teď musíme statečně a bez jakéhokoli pocitu ukřivdění nést důsledky svých činů a s dvojnásobnou energií bojovat za nápravu všeho, co jsme zkazili. [...]“ in HAVEL, V. Hry. Vyrozumění. Praha – Brno: Host, 2017, s. 143.

se nepovedlo, nevadí, již ve svém reálném čase jim neslušel potlesk ani recenzování. Od počátku jen byly, mluvily, slyšely a proběhly odněkud *Zevnitř*. Tady uvnitř práce si je schovám.

STŘET

střep první

Když přijdu domů, mám pocit, že se rozkládám. Rozkládám se na tisíce malých kousků, ale nevím, kdo mě složí. Pořád spoléhám na to, že mě někdo složí. Nespoléhám na sebe, protože už nevím, kdo jsem. Byla jsem a teď mě rozložili. Všechny mé představy mají znovu vzniknout. Ale když je pak někdo znovu rozloží, budu to ještě já? Nebudou to oni, oni rozložení a já někde hluboko pod nimi se svou představou o červené těžké oponě, která se zatáhne a za ní je obrovská točna, stovka kostýmů a osoby s deklamujícími gesty? Ten tíživý rozklad, který někdy vrtkavě pociťuji jako štěstí, mě stejnou měrou ubíjí a zstrašuje. V bolestném i radostném vzruchu skládám to málo, co k sobě pasuje. Je mi zřejmé, že nikdo na světě není proto, aby skládal druhé. Máme se vzájemně tříštit, tříštit, tříštit, dokud nejsme schopni být nepůvodní. Z pozice nesouměrné mozaiky pak hrdě svoláváme své názory.

střep druhý

Provoláváme my a svolávají jiní. Hledáme se uvnitř těch druhých lidí. Já, okleštěná autenticitou, hledám původnost těch, kteří ke mně mluví. Jsou to oni nebo jsou parafrází, adaptací, citací? Skáču mezi nimi i v odkazech jich na jiné. Ta nevyváženost jednoznačnosti mi nedovolí je následovat. Potřebuji čas. Čas, který se rozložit neumí, konstantně jen tesá do těla a dává na vědomí, že je třeba se složit rychle, složit na čas. A víc než potřebu cítím obavu. Obavu z toho, že je ode mě očekáváno něco netradičního, vzdorného, opozičního. Často slýcháme, že již neexistuje nic původní, něco řemeslně uchopitelné. Po čase delším přichází také povznesení nad očekáváním, že studujeme obor, který jsme věřili, že studujeme. Lidé se tříští a křičí, jak jsou šťastní a za zády šeptají, že nerozumí. A přesto si mozaiky původních osob dávají na vědomí, že tuší směr svých cest a jsou si inspirací, víc však konkurencí. A já, hluboko pod nimi s maskou tvůrce, představuji si tu těžkou, rudou, zaprášenou oponu, jak se rozevívá a za ní stojí pravda, uchopitelnost a řemeslo. Ohmatávám jej a zklidňuji uspěchanou mysl rozkladu. Existuje.

střep druhý

~~Provoláváme my a provolávají jiní. Hledáme se uvnitř těch druhých lidí. Já, okleštěná autenticitou, hledám původnost těch, kteří ke mně mluví. Jsou to oni nebo jsou parafrází, adaptací, citací? Skáču mezi nimi i v odkazech jich na jiné. Ta nevyváženost jednoznačnosti mi nedovolí je následovat. Potřebuji čas. Čas, který se rozložit neumí, konstantně jen tesá do těla a dává na vědomí, že je třeba se složit rychle, složit na čas. A víc než potřebu cítím obavu. Obavu z toho, že je ode mě očekáváno něco netradičního, vzdorného, opozičního. Často slýcháme, že již neexistuje nic původní, něco řemeslně uchopitelné. Po čase delším přichází také povznesení nad očekáváním, že studujeme obor, který jsme věřili, že studujeme. Lidé se třísťí a křičí, jak jsou šťastní a za zády šeptají, že nerozumí. A přesto si mozaiky původních osob dávají na vědomí, že tuší směr svých cest a jsou si inspirací, víc však konkurencí. A já, hluboko pod nimi s maskou tvůrce, představuji si tu těžkou, rudou, zaprášenou oponu, jak se rozevívá a za ní stojí pravda, uchopitelnost a řemeslo. Ohmatávám jej a zklidňuji uspěchanou mysl rozkladu. Existuje.~~

střep třetí

~~A více než důsledky má všechno své následky a odpůrce. Jsme si vzájemnými hodnotiteli, nesložením, neuchopením a přesto se provoláváme, už teď. Všichni si kladou nová pravidla, nové zásady. Kam se vkročit má, kam ne, co je správné a co ne. Přestože cítím svou neuchopenost, chovám se stejně. Jsem majitel klíče ke všemu, všechno znám, já adaptace adaptací adaptovaných. Tuším, že vše co popisují, jsou jen nitě, které mají něco příst, není však ani jisté, zda se navlečou. Nechci, aby mě někdo vedl za ručičku, ale kdo budu, až se ten čas konstantní rozvlékne do plovoucích kulís reality. Kým budeme my, kteří jsme všemu rozuměli z pozice tříštivé? Náš piedestal mraků rozfoukne první řemeslný stoik. A pokud nás to všechno mělo dovést k tomu, že my sami, jen my sami jsme těmi, kdo mohou stanovovat a utvářet, tak se omlouvám, ale potřebovala bych začít znovu, vnímat se zplna, a předtím, než se rozložím, se také uchopím. Ve své laické existenci, ve své neohmatané skutečnosti, ve své původnosti. Protože to divadlo, které máme vzdorně dělat, děláme převážně pro ty, kterými jsme byli dřív, než jsme se postavili na povýšená jeviště, splývající s hledištěm. Nechci být vzrušenou elitou. To jsem si říkala tenkrát, pod tíhou novoty. A existuje vůbec elita znalých?~~

střep čtvrtý

Neexistuje. Nevím, kdo jsem a co všechno jsem to doposud poznala. Je mě mnoho, mnoho všude. Jsem střep, jsem ústřížek, jsem hláska, souhláska i samohláska. Jsem fón, jsem tón, jsem zvuk, jsem hluk. Jsem mžik, jsem stříh, jsem kdo, jsem to, jsem tam, jsem pak, jsem teď, jsem snad. Tříštit, tříštit, tříštit a ten třesk reflektovat, reflektovat, reflektovat a to něco schovat na pak, až zase budu. Budu mozaikou.

5 HEREC

Herec, dramatická postava a tato kapitola mají právo na repliku:

Kdybych já byla hodiny, tak bych schválně chodila špatně ⁵⁸.

Toto je jedna z mnoha promluv Aleny Nečasové uvnitř dramatu Milana Kundery *Majitelé klíčů*. I toto drama je v mých očích velice zásadní, především pro tuto jednu větu. Skrumáž slov vyjadřující myšlenku, kterou je možné přenést a aplikovat na vše, co v životě považuji za rozklad. Ve chvíli, kdy se rozloží čas, kdy ani tato neměnná jednotka úderů bytí nebude spolehlivou, nezbude už nic než neuchopitelný chaos. A přesně takovýto chaos nastal uvnitř mě, bez jakýchkoliv barvitých metafor a jiných poetických prostředků. Rozhodne-li se člověk, že tento chaos je jeho záměr, vnitřní pohnutka, již si je absolutně vědom, získá, alespoň na malý moment, jistotu a odhodlání jej přijmout. Takovýto chaos však nevznikl z ústřížků žánrové látky pohádky, ani z destrukce souvislého textového materiálu, je to existenční, osobnostní tříštění, které v rozporu s rozklady, o nichž jsme doposud mluvili, nemá chuť změnit unylou původnost, ona původnost se totiž často vytratí z mysli a člověk zapomíná, kým byl, než se začal třístit. Netuším, ke komu se přesně vztahuji, komu se vymezuji, byť přesně toto se odehrává během studijní cesty. Člověk se opouští a putuje do svého nitra, svléká společenský krunýř a povětšinou se stává horším, horším ve světle toho, koho sehrával dřív.

Herec hraje něco, někoho. Performer performuje něco, nějak v něčem. A ve chvíli, kdy to skončí, je najednou tím, kdo v sobě lovil, aby dostatečně dobře odehrál, odperformoval. A ten, kdo zůstává, je materiál, kufr plný možností k lepším výsledkům, ale ten někdo docela často neví, co všechnen onen materiál znamená, když se spojí, když se netříští. Zvykli jsme si na to, že *něco* v nás se *někam* a *někomu* *někdy* hodí. Málokdy, vlastně nikdy, se nehodíme celí. Hodí se náš pohyb, hodí se náš hlas, hodí se náš vzhled, hodí se náš pohled, hodí se naše

⁵⁸ KUNDERA, M. *Majitelé klíčů*. Praha: Orbis, 1962, s. 13.

tělo, hodí se naše oči, hodí se naše tvář, hodí se kombinace. Hodí se něco, co musí převažovat, ostatní je třeba schovat. Nelze se samozřejmě schovat celistvě, vždy se kufr vysype a někdo si té hromady v rohu všimne. Když na ni upozorní, vznikne pochybnost. A protože kupa zbytků je vždy větší než jedna část, pohybujeme se v neustálé hře na schovávanou. Paradoxně to, co se učíme po dobu měsíců zviditelnit, může vzápětí být považováno za překážku a tak se vracíme zpět. Mé tělo se vždy hýbalo moc, má gesta byla velká a všudypřítomná, můj hlas byl někdy vysoký, jindy hluboký, zvuk fónů byl krátký a neodpovídal výslovnostní normě. Má tvář často někoho připomínala, mé vlasy nosily i jiné hlavy, má váha stále klesala níž, abych v párovém pohybu stoupala výš. A čím více se člověk poznával skrze komentáře druhých a čelil výběru na základě hodnocení, tím více sám sebe zkoumal v negacích. Když se na sebe díváme, vidíme jen části, puzzle, ze kterého jsme složení. Roztříštění pod lupou hodnotitelů se nesmíme litovat. Vstup do světa lidských kufrů byl mým nejpřísnějším střetem s realitou. Realita je směsice relativních pravd a nezpochybnitelných fikcí a člověk se jí musí postavit. Pokud netouží po banalitě, po všednosti, musí riskovat. Dosažená herecká autenticita by měla být jako vzduch, vzduch vanoucí na Severní polokouli při tlakové níži. Rotuje v tu chvíli proti směru hodinových ručiček, ne však naschvál, přirozeně.

5.1 Nejsem patent na transparent

Alabama se necítila oprávněná posuzovat tak neurčitá hlediska, byť už z jistých náznaků a stránek zvládla poskládat představu [...]. Promítnout se do té myšlenky by znamenalo zpronevěřit se dosavadnímu pojetí sebe sama. Polekala se, protože své srdce sice odjakživa přirozeně považovala za poutníka, ale najednou jako by se rozskočilo na několik poutníků naráz. Představení skončilo ⁵⁹. Řekla doslova *roztřepit se*. Tehdy to sloveso použila poprvé a s námahou se snažila vysvětlit jeho význam, chtěla, abych dobře pochopila, co to roztřepení je a jak moc ji děsí. [...] Obrisy věcí a osob jsou křehké, že se můžou přetrhnout

59 FITZGERALDOVÁ, Z. *Věnujte mi valčík*. Český Těšín: Leda, 2019, str.22.

jako bavlněné vlákno. [...] Jedna věc se roztřepila a vysypala do jiné, bylo to nepřetržité rozpouštění nesusoudných látek, mísení a míchání. [...] Hmatový vjem se rozplývá ve vizuálním, vizuální v čichovém, ach, co je to skutečný svět, [...], nic zhola nic, o čem by se dalo s konečnou platností říci: tak to je ⁶⁰. Poslouchejte, to je pravda... tohle všechno je velmi subjektivní... ale je to moje koncepce světa. Můj sen. Můj ideál... a pak, připomíná mi to, že budu muset jít. Když vy nevíte, kolik je hodin [...] ⁶¹. Ať už je čas cokoliv, žijeme stále v minulosti. Ve stejném okamžiku, kdy mě napadne slovo, které chci napsat, a pak ho zapíšu, promění čas všechno v něco z minulosti ⁶². Seznam tedy Veškerenstvo s mou filozofií. Nevyhýbej se ani třeba legračním nebo bolestným či dojemným podrobnostem z mého soukromého života, zmiň se o mých zálibách, o mé povedené mlsnosti... vypravuj všechno... ⁶³

Vnímejte tuto textovou mozaiku za transparent, opírejte se o něj jako o odborné východisko. Přečtěte si ho alespoň dvakrát (!) a dopřejte mu chvíli v nás rezonovat.

(rezonuje)

(rezonuje)

(rezonuje)

Nyní tento transparent, sestavený na motiv celé této práce, ať už mohl být zpočátku pro mnohé čtenáře ničím, v každém, dodržel-li předchozí neimperativní imperativ, něco zanechal. Přesně takový repetitivní přístup reflexe a rezonance jsem v sobě musela objevit, dovolit mu porazit tvrdošíjné vnitřní já, které všechno umí, zná – a nechce hledat za, pro něj domnělými, zbytečnostmi obohacení.

Naše Výchova k herectví byla bez *magických kdyby*, bez psychologičnosti postav, bez shakespearovských monologů, bez čechovovské podprahovosti, bez polky, bez valčíku, bez. Někdo se radoval, jiný tápal, někdo se usmíval, jiný klel, někdo

60 FERRANTE, E. *Geniální přítelkyně: Příběh ztracené holčičky*. Praha: Prostor, 2018, str.153.

61 IONESCO, E. *Plešatá zpěvačka*. Praha: Artur, 2006, str.43.

62 MANKELL, H. *Pohyblivý písek*. Brno: Host, 2014, str. 191.

63 IONESCO, E. *Plešatá zpěvačka*. Praha: Artur, 2006, str.104.

děkoval, jiný odsuzoval, někdo chápal, jiný ne. Byly to váhy nevyrovnanosti a stálá touha po výkonnosti, uvnitř nedefinovatelných kategorií o správnosti. Není třeba dešifrovat, co se to dělo uvnitř nás, uvnitř mě za tu dobu mnoha NE, nicméně je podstatné dovolit si, osmělit se říct, že v tuto chvíli v tvůrčím běhu nedovoluji zařadit se mezi žádnou kapitolu. Něčím jsem SE STALA, ale chybí mi PREDIKATIV.

Představení skončilo. SCHLUSS. Je 20. 9. 2019, odpremiérovali jsme Heimatschuss.

5.2 Narativ kapitoly Herec

S kapitolou *Herec* se otálelo, čekalo, kdy sama vyvstane, a ona se ohlásila jednou večer, když se dopsala věta „*Mé paralelní cesty destrukcí slova měly jedno společné, ohromující pocit euforie, že divadlo mluví.*“ Uvědomění si, že divadlo mluví prostřednictvím těch, kteří jej v daný okamžik nechají promlouvat, bylo svazující a nutilo k mnoha definicím toho, kdo jsem uvnitř tohoto organismu já. Kapitole *Herec* se již nedalo vyhnout. Ztratila se touha po kreativitě a chvilku se nechal promlouvat dialog o talířích, automatický tok psaní, který se snaží hledat hranu. Kapitola nemusela být dlouhá ani všeříkající, od počátku zde jen měla být přítomna, ať už by byla jen nadepsána a pod ní nebylo ani slova, či by ji doplnila jedna konkrétní kresba z dětství. Namalovala jsem tenkrát noční nebe a maminka si myslela, že je to louka. Nepociťovala jsem zradu, ale uvědomění si, že nebudu malíř. Má teta je malířka, ale já jí nebudu. Pravdou je, že jsem si tenkrát neřekla „*nevadí, to, co vnímám, neumím předat tahem pastelky, předám to jinak*“, ale „*kdo budu, když nebudu malíř?*“ Kdyby mě dnes vzali k přeedborným odborníkům, jistě by mi řekli, že to ve mně zaselo neustálou pochybnost o mých profesních krocích. V té kresbě by byl viděn zárodek nekonečnosti domněnek a demotivačních vizí. Takovýto cop momentů si umí ze svého dětství uplést každý a najít v něm všechno, co potřebuje slepě odůvodnit, aby se nemusel zlobit na sebe, ale na neměnnou minulost. Já sama jsem lovec příběhů, lidských vyprávění, a přistihnu se často, že mě nezajímá přítomnost, ale

to předtím, to něco, co proběhlo, a zapříčinilo, co už mě nezajímá, tj. to *ted'*. Přesto -

- kdybych dnes chtěla nakreslit noční nebe, podvědomě bych se záměrně snažila, aby připomínalo louku. Přiznala bych svou nedokonalost, svou netransparentnost, avšak popřela *touhu po všednosti*. Ono zhmotněné a záměrné přiznání by tuto neschopnost povýšilo na atribut. Tato kapitola exponovala můj život jako nepredikativní plynutí, ale *hladina stojí iba zdanlivo, kdo ponorí ruku, cítí prúd* ⁶⁴.

⁶⁴ Tuto větu avšak v kontextu času řekl jeden z nejlepších slovenských prozaiků Ján Johanides.

6 ŽIVOT

Henning Mankell byl švédský spisovatel a dramatik. Když mu diagnostikovali rakovinu plic, napsal *Italské boty*, *Švédské holínky* a *Pohyblivý písek*. Nic jiného jsem od něj nečetla, světově proslul jako autor detektivek, ty ho živily, uživily. Detektivní linii opustil, když už mysl živil jen reflexí života. Jako první mi ukázal Doda. Dronte mauricijský byl nelétavý modrošedý pták, který získal přívlastek hloupý, protože se nebál lidí. Když na Mauricius doputovali Holanďané a s nimi také krysy, kočky, opice, nepůvodní druhy savců, dovlečené na ostrov, kteří začali ostrov převracet k životu svému, zapříčinili, že za dvě stě let bylo po Dodovi. Před čtyřmi lety byla vydražena jeho kostra za deset miliónů korun. Analýza DNA potvrdila, že byl příbuzný holubům, dnes tolik rozmnoženým téměř nelétavým obyvatelům měst. Ti se za deset miliónů zřejmě dražit nebudou. Z holubů mám fóbii, Dodo ve mně vzbuzuje touhu po poznání.

Chtěli po nás po půl roce studia, abychom si vytvořili štít, brnění a vystavili jej. Napsala jsem malou knihu o jediném přeživším Dodovi, kterého si vzal na loď opuštěný námořník. Po roce jejich sblížení na palubě zatížil zlatou klec a společně s Drontem se v ní potopil. Nebyl to ideální štít, protože více než ochranu vzbuzoval rezignovanou víru v uchopení sebe sama. Nebyl by to ani ideální text pro pana pan V., protože má filozofie v něm byla vědomá. Ale mělo to konec, oproti *Zámku*, kdy Kafka provede čtenáře existenciální metaforou bytí a pak mu neřekne, jak to všechno překonat, protože to nedopsal. K. bloudí neuchopitelným hierarchickým prostorem, kterému nerozumí, ale pořád se vzpouzí a šplhá, ale kam došplhá? Iritovalo mě to stejně, jako když Heda Gablerová nevrátí rukopis Eilertovi. Když se zastřelí, vracím se zpátky k okamžiku, kdy rukopis pálí, a zajímám se, proč svůj vytoužený život ve štěstí nechá ležet jen tak mezi popelem. Proč to dopsala už před koncem. Možná to byla její zlatá klec a Eilertova kniha měla potenciál Mankellova knižního tria, které předčilo všechny detektivky přeložené do třiceti jazyků. Oproti *Zámku* by byla Heda vstřebatelnější bez konce. Ale Kafka Hedu nepsal, psal ji Ibsen a ten konce rád, stejně jako Čechov. Když se neví, jak z toho ven, proletí kulka. Možná proto se Goethe na své *feber* dílo tak zlobil. Nikdo z nich neměl ten klíč, možná ho měl

Kafka, ale ten to nedopsal. Oni to dopsali před koncem. Mankell měl málo času, jen rok chemoterapie, pak už tu nebyl. Zůstal jen psací stroj, pro který si jel na Mauricius, kde v muzeu uviděl poprvé Doda. Mašle neukončených konců – zatáhnete za tkaničku, ale zůstane uzlík. Ten uzlík popsal Domenico Starnone v útlé novele. Byla o tříštivosti vztahů a života, který přežijeme, nikoliv prožijeme. Bylo to tak krátké, že jsem začala hledat další uzly jeho myšlenek. Žádné nevyšly v překladu. Nechtěla jsem se učit italsky, ne teď, teď se pídím po algoritmu života. Starnone je údajně Elena Ferrante, tajemný pseudonym, který vydělal miliony na tetralogii, která proletěla svět. Maličké nakladatelství v Římě, které nevydalo téměř nikdy nic jen tak ovládlo knižní produkci, i tu americkou. Tisíc sedm set stran mám uvnitř sebe za dva týdny. Jsou biografické a metaforické. Starnone, který to zřejmě psal, nemá diagnostikovanou rakovinu a nepopisuje život v domnělé hlouposti z nepochopení druhých, nevzdává se předem, ani se nikdo nesebestřílí. Postavy jeho (?) perem odžijí svůj život, vyjma jedné – té hlavní. Zase to nemá konec, postava zmizí. Kam zmizela? Touží se roztržít, rozplynout, prolnout se vším okolo do nepřesných obrazců, tak jako vnímá svět, jako něco neuchopitelného. Zanechá po sobě jen dvě věci, které jasně říkají, že průběh šedesáti let jejího života znala už jako pětileté dítě. To je opět zneklidňující, protože zde není odhalen vzorec či předtucha, podle níž toužila po tříštivosti. Zřejmě to celé jen tematizuje determinaci prostředním, bez které by naturalisté nedefinovali nic. Přestože se na ně zlobím za tu nevyhnutelnost, determinace je nevyhnutelná. Tam, kde setrváváme a stavíme svou zlatou klec, ztratíme i kus svých předchozích příběhů, děláme, že nebyly, a proto je nemusíme dopsat. Ale ony jsou.

Studium nás všechny změnilo natolik, že jsme přijali téměř nepochopené divadelní algoritmy. Nestihly jsme je však vidět hořet, abychom uvěřili, že je Heda schovává před úspěchem. Vypadá to, že *Majitelé klíčů* jsou o těch klíčích, že v nich je metafora všeho, o co se Kundera snažil, ale pro mě je právě v tom bytě. Lidé jsou v něm zamčení ještě dřív, než Jiří odnese oba svazky klíčů. Jsou determinováni prostorem, do kterého schovávají svůj život před životem, který by mohli žít, kdyby si odemkli. Nakonec to udělá Jiří a tady děj samozřejmě končí, protože už by se muselo říct, jak to dopadlo s K. na Zámku a Mankell by nešel za

nebeskými psacími stroji a dál psal, třeba *Norské střevíčky*, *Španělské dřeváky* a *Přesypaný písek*.

Divadlo má konec, přesto je absolutně nejtěžší najít ten správný a povětšinou to nedopadne. Ale já se nikdy nevzpouím, že to tak je, protože K. svou cestu nedokončil. Jak jsme měli ukončit představení, které stálo na koncích životů druhých? Řešili jsme narativ, život v narativu, nás uvnitř světa narativů ve svém vlastním narativu. Hledali jsme konec sloučených konců, hledali jsme nás.

6.1 Ty, Ti v narativu

Vstup do divadla je nekonečnou sebereflexí. Každý tvůrce se v něm rozpouští a zapouští do něj to, co potřebuje vyřešit. Pokud byla Vasilisa *poprvé* a Alef a Mopojepe *jakkoliv*, Heimatschuss⁶⁵ bylo *poprvé jakkoliv*. Otevřela se nám možnost vytvořit něco mimo akademický prostor, zdánlivě na něm nezávislí, možnost promluvit ze vzdušného piedestalu nabytých vědomostí a stvořit vlastní syntézu představ.

Kdo co? Edita
Bez koho bez čeho? bez Edity
Ke komu k čemu? k Editě
Vidím koho co? vidím Editu
Oslovujeme voláme: Edito!
O kom o čem? o Editě
S kým s čím? s Editou

65 HEIMATSCHUSS ANEB MOJE DĚDA TVOJE DĚDA

Moje děda tvoje děda rekonstruuje příběhy našich rodin pomocí fotek, dokumentů a objektů. Vypráví o našich dědečcích, kteří nosili uniformy, a kteří byli lidmi v těchto uniformách bití. O mužích, z nichž jeden se léta schovával uvnitř svého gauče a druhý se střelil do vlastní nohy, aby mohl utéct z fronty. O ženách, které nad sporákem spálily cestovní pasy. Příběhy, které nám byly vyprávěny a u kterých není zřejmé, kde končí dějiny a kde začíná rodinný mýtus.

Uvádíme v divadle NoD, premiéra 20. 9. 2020

Režie: Emil Rothemel

dramaturgie: Zuzana Šklíbová

herci: Arman Kupelyan, Sára Vosobová, Karin Vápeníčková

Cíl a systém zkoušení jsme hledali skrze improvizaci. Poprvé jsme byli herci, kteří naslouchali směrnicím režisérů, naplňovali úkoly a společně pak zaznamenávali možnosti, které řízená improvizace nabízela. Vznikla plejáda motivů, které jsme vytrhli z plynulé časové linky - *dědeček v odboji, dědeček v boji, dědeček v emigraci, dědeček malíř, ořezávátko, dopisy, které neměl nikdo číst, Wehrmacht, deportace, genocida, podtácek, babička, muttísek, Hine ma tov u-ma na'im ševet achim gam jachad*, *havajské tousty, dědeček v Arménii, dědeček v Česku - dědeček v Arménii - dědeček v Česku, pradědeček Leopold s knírem, hastrman tatrman*, *tante Paula, vršovická bába, západácké svetry, dva rodné listy, židovství, křesťanství, němectví, národnost, počestění, čeština, arménština, němčina, hebrejšťina. Střep ku střepu, střep ku střepu, střep ku střepu. Losovali jsme si ty náhodné motivy a skládali je k sobě, improvizovali jsme pohybem, improvizovali jsme slovem, písní, zvukem, gestem. Skládali jsme objekty, objekty autentické, naše, objekty cizí, připomínající cokoli, k čemu se vztahujeme. „Objekty tak tvoří přinejmenším pozadí příběhu, a to bez ohledu na to, zda se o nich performerka přímo zmiňuje či nikoliv. Patří totiž k syžetu, o němž se nemluví. Představují části té scénické roviny příběhu, na kterou performerka nepřímou poukazuje už jen tím, že tyto předměty umísťuje na scénu* ⁶⁶.“ Snad proto se našim středobodem stal gauč a skříň, protože se do nich schovávali naši předci. Nebylo už podstatné za jakých okolností a kdo, zkrátka jsme našli motiv, který tak silně demonstroval a vyjadřoval rodinné narativy, že jsme zcela automaticky považovali tyto objekty za situačně nosné. Střep ku střepu, slovo ku slovu, zvuk ku zvuku, pohyb ku pohybu, předmět ku předmětu, obraz ku obrazu, scéna ku scéně, **začátek ku středu** -

Byla jedna krásná pana, milovala hastrmana

cha cha

Byla jedna krásná pana, milovala hastrmana

Hastrmane, tatrmane, jak to spolu uděláme?

cha cha

Hastrmane, tatrmane, jak to spolu uděláme?

Já nemůžu ve vodě být, ty nemůže na suchu žít

cha cha

⁶⁶ GAJDOŠ, J. *Od inscenace k instalaci. Od herectví k performanci*. Praha: Kant, 2009, str. 121.

Já nemůžu ve vodě být, ty nemůže na suchu žít

[...]

My tři herci jsme se hodili *celí*. Náš kufr se nejen měl, ale musel vysypat. Na jevišti jsme měli stát a ztělesňovat vlastní existenci. Co bylo na nás vůbec nejpodstatnější, byla naše komplexnost a komplexní vklad sebe sama dovnitř představení. „*V autobiografickém podání se vždy více zdůrazňuje, jak se vyprávěný příběh jeví performerovi, než jak by se měl jevit divákům*⁶⁷.“ Vyprávěli jsme si zpočátku své rodinné narativy, seznamovali se navzájem s tím, kým byli ti, jichž jsme mozaikou. Pro nás zvláště neobyčejné momenty však zapříčinily fázi, kdy jsme se museli naučit mlčet, abychom vše neopsali slovem.

55 454 obrazů

778 195 knih

621 909 ks skla a porcelánu

603 klavírů

133 chladniček

9943 jiných uměleckých předmětů

Během záměrného mlčení vyplynulo mnoho věcí. Skříní se dalo prolézt, dalo se do ní schovat. Kabáty se daly svázat a točit s nimi jako se švihadlem. Košile se dala uvázat kolem očí, skříně mohou mít kolečka, mohou se přemístit, mohou být stolem, židlí, překážkou, místností, skladem. Měli jsme mnoho materiálu, ale byly to střepy, které se musely složit, brousit, aby pasovaly. Pod tíhou mnoha se začalo párat a sešívát a ústřížků bylo víc než ponechaného. A tenkrát se zvláště obrátil můj dosavadní strach. Nic z nás se nemuselo schovat, všechno mělo jít ven a zaplnit prostor. Měli jsme to být my, my tři, se svou arménskou, německou, židovskou minulostí, se svými *já* putujícími narativem, ve svých gestech, byť jsou velká, se svým hlasem, byť se foneticky krátí, se svým pohybem i tělem. Ale ta autenticita v hereckém ztvárnění byla ve výsledku *hraná*. Nikdy jsme to nemohli být docela my, protože jsme plnili pravidla divadelní schematičnosti. Každá scéna už proběhla a naše reakce na ni už byla prožitou. Hrát autenticitu, když jste v

⁶⁷ GAJDOŠ, J. *Od inscenace k instalaci. Od herectví k performanci*. Praha: Kant, 2009, str. 121.

koloběhu opakování, je velice specifické a v mnoha ohledech to odosobňuje. Vytvoříte si sebe jako postavu, do které skočíte, abyste správně splnili očekávání uvnitř scénického tvaru. Hrát sám sebe není ulehčení – jen nová herecká výzva.

Jediné, co jsme, věřím, neztratili, byla právě ona počáteční improvizace. Žádná repríza nebyla stejná, protože se nám neustále na povrch drala symbióza z prvotní svobodomyšlnosti. Tenkrát jsme se mohli rozhodnout, zda prozradíme či zamlčíme, že pradědeček byl ve Wehrmachtu, babička ztratila německé jméno, Tante Paula byla deportována, zda poběžíme pro dědovo zamávání pod balkón, zda mu odpustíme tu emigraci, budeme-li zpívat hebrejsky, česky, nebo jen řekneme arménskou říkánku. Zda to dnes budeme my ve vší scénické doslovnosti, nebo my v prosté realitě. Uměli jsme si dovolit *být transparentní*, protože toto představení nabízelo vnitřní nahotu. Nebyla tam Alena Nečasová, Gross ani ON ani ONA, byli jsme to my na jevišti. A přitom my ani trochu ne.

*Capik capik ciranik
Unem tatik u papik
Tatiks chash e patrastum
Papiks cax e kotratum
Isk es nstac cari tak
Nkarum em napastak*

Možná jsme prve doufali, že všechny obrazy zvládneme vyjádřit situačně. Vasilisa to uměla, ale narativ to příliš neumí. Dokázali jsme však vytvořit koláž textů, složených ze záznamů svých vyprávění, které jsme záměrně roztříštili a pak lepili do nového kompozičního narativu nás všech. Práce s jazykem byla v tomto směru velice svobodná. Když jsme cítili, že chceme mluvit, mluvili jsme. Mohlo to být jakýmkoliv jazykem, způsobem, zvukem, jen jsme si zakázali vyprávět. Jindy jsme si dávali za úkol, že určité texty musí zaznít a čekali jsme v situačním mlčení na ideální chvíli promluvy. Našli jsme, tuším, vlastní divadelní jazyk uměle vytvořeného narativu. Byla to směsice německých, arménských a českých vět, písní a říkanek. Kompozice nahrávek, autentických dokumentů, např. souvisejících s prostorem NoDu, kde jsme představení uváděli, tj. v bývalém nacistickém skladu, kde byl shromažďován odcizený židovský majetek, i autorských textů vzniklých na motivy osobního vyprávění.

*Hineh ma tov uma na'im
Shevet achim gam yachad.*

*Hineh ma tov uma na'im
Shevet achim gam yachad.*

Chorus

*Hineh ma tov
Shevet achim gam yachad.*

- **střed ku konci.** Vzniklo čtyřicet minut čisté koláže, ve které jsme všichni spatřovali jasnou strukturu a vzájemně věřili, že jsme někam došli. Byť jsme na začátku nevěděli, co přesně od celku očekáváme. A měli jsme to štěstí, že naše představení byl zeměměřič K. - narativ neskončí, dokud se neroztříští svět, do kterého se chtěla rozplynout hlavní postava Eleny Ferrante. *Svět je inscenovatelný.* Žádná kulka neletěla, náš ostrov nikdo neměnil k životu svému. Henning Mankell se v *Pohyblivém písku* jenom ptá a i my jsme představení uzavřeli otázkou - *Proč jsme se neptali víc?* Našli jsme však systém, jakým se dá skládat a sdělovat, který by se dal aplikovat na další téma divadelního výzkumu. Nelze tvrdit, že jsme vytvořili komplexní inscenační tvar, o kterém bychom nepochybovali. Bylo to naše *poprvé jakkoliv.*

Náš Heimatschuss ohne Schluss.

6.2 Narativ kapitoly Život

Přiznám se, že kapitola Život v práci původně vůbec neměla být. Ale najednou přišla a začala prudce existovat. Právě pro tu prudkost jsem si v ní uložila živou vzpomínku na inscenaci *Heimatschuss*. Zvláštní je, že kapitola Život tematizovala otázku konce. Bylo by tedy asi vhodné i hezké, kdyby právě tady třesk skončil. Ale konec nemá talent na ideální okamžik a svět nemá talent na ideální konec.

7 DIVADLO A ÓDA NA VŠEDNOST

„[...]Theatrum mundi. Pod tento pojem divadla světa nebo světa-divadla lze skutečně zahrnout vše, co svět v průběhu své historie nabízí, od náboženského obřadu ke karnevalu a slavnostem nejrůznějšího druhu, tedy od podívané až po inscenované divadlo, zkrátka vše, co reprezentuje lidskou existenci s její mimetickou a mimickou (performativní) schopností vytvářet a proměňovat sebe i vlastní svět. [...] Antidivadelní postoje založené na pouhém srovnávání divadla se životem jsou vlastně plytké a nevyjadřují nic z hodnot, které divadlo životu přináší. [...] Proto klást divadlo do pozice toho, co napodobuje život nebo nějaký ideál, znamená aplikovat na něj model, jemuž se vzpírá.[...]”⁶⁸.

V mém malém vnitřním *mundi* je banální *theatrum* komplexní text. Text sdělný a srozumitelný, který se může jevit jako odraz v zrcadle, odraz reality. Když na něj takto pohlédneme, může nás fascinovat, ale nemůže nás překročit. Proto se musí vzít velké kladivo a do toho odrazu udeřit silou, která překračuje naši mysl, a ve chvíli, kdy se sklo rozletí do střepů vět, slov a zvuků zkusit zachytit okamžik odrazů deformované reality a zkoumat, co v nás onen rozklad vzbuzuje. Mé *theatrum mundi* je okamžik krátký, zachycený pohledem na pokřivené odrazy obrazů, které nejsou vnějším světem ani životem, ale skrumáží nesourodých myšlenek. Ale to nijak nepopírá, že banalita existuje a je nutná. Je podstatné vidět pokus o napodobení reality, usednout do hlediště, kde sedí „lidé, kteří si obléknou smoking, róby, o které při chůzi zakopávají, a platí za to, že se jim něco předstírá”⁶⁹, protože jen v tu chvíli lze spatřovat divadlo jako komplexní text a lze přemýšlet nad jeho možnými podobami.

Divadlo vnímám jako hyperonymum s armádou hyponym a žádné z nich nelze odsuzovat ani jakostně zařadit. Vždyť i náš studijní prostor je Mauricius v 16. století, kdy připlouvají Holanďané. Jen stále nevíme, kdo z nás ctí původnost a kdo přivazuje na palubě krysy. Nechci se vymezovat všedností, nechci zákonitě odmítat komplexnost a upřednostňovat třesk. Chci pouhý predikativ a divadlo jej

68 GAJDOŠ, J. *Od inscenace k instalaci. Od herectví k performanci*. Praha: Kant, 2009, str. 96-97.

69 LEWINSKI, CH. *Gerron*. Praha: Mladá Fronta, 2015, str. 36.

dle mého chce též. Chceme určující predikativ ku sponově-jmennému predikátu STÁT SE. Divadlo se chce stát v daném okamžiku iluzivním, antiiluzivním, dokumentárním, chce se stát svátkem, prožitkem, událostí, performancí, chce se zařadit. A já s ním, zařadit se někam, někam do něj, ale být si vědoma svého subjektiva, adjektiva i adverbia.

Když se rozhodneme vstoupit do inscenovatelnosti řádu, musíme si být vědomi toho, že jeho pouhý odraz nás nikdy dostatečně neuspokojí. Pokud lidé chodí do divadla, aby zapomněli na všední den, tak my zřejmě hledáme divadlo, které se nebojí všednost lidem ukázat. Ukázat tak, aby to nepochopili hned, ale až posléze, když udeříme kladivem a ozve se armáda souhlásek a samohlásek.

Posbírám všechny ty střepy vědomostí, sbalím je do sebe-kufru a vydám se na cestu za predikativním hledáním. Snad nebudu chodit v kruhu, i když neumím jít z hranatého talíře.

ZÁVĚR

1.			T		A			P	A	R	E		C	
2.							X							
3.			P	O	E									
4.							O	V	O					
5.		I	V	A										
6.							I	V	O					
7.			R	A			A							
8.			B	A			A						A	
9.							R	E	C					

- herecká (...) existuje, je nepopíratelná, těžce hodnotitelná a je součástí osobnostního kufru. Vysypat by se měla například, když se hodí vnitřní nahota = **33, 34**
- mé malé *theatrum mundi* je komplexní (...) = **10, 11**
- (...) mi otevřela téma uchopitelného rozkladu. Je rozhodně filozofičtější než historie, ale nelíčí věci obecně platné, nýbrž jednodlosti = **20, 21**
- (...) patří na jeviště ve vší mnohoznačnosti, mnohotvárnosti, mnohotříštivosti. Navždy tady schované. Skrze něj může rozhodně povstat vše, co na jevišti jest, ale vše, co na jevišti jest, rozhodně nepovstane pouze skrze něj = **7**
- (...) a já hledáme predikativ. Chceme se něčím stát, někam se zařadit = **28**
- (...) prudce existuje, existenci definuje a hledá definici konce = **18**
- knižní (...) je pro mne to (...), kdy toužím onen vnitřní pocit z něj vidět na jevišti, abych pochopila, co to dráždivé *ono* je = **22, 23**
- divadlo jako komplexní text je pro mne (...), ale i ta je nutná. Bez té není vzdoru = **29**
- (...) neboli kufr = **25**

LITERATURA

PRIMÁRNÍ

BRUKNER, J. *Óda na sušení prádla*. *Časopis Květen*, 1956/57, č. 1.

ČECHOV, PAVLOVIČ ANTON, *Racek*. Přeložil Leoš Suchařípa. Praha: Artur, 2015. ISBN 978-80-7483-043-3

FERRANTE, Elena. *Geniální přítelkyně*. V českém jazyce vydání třetí. Přeložil Alice FLEMROVÁ. Praha: Prostor, 2019. Astra (Prostor). ISBN 978-80-7260-414-2.

FERRANTE, Elena. *Geniální přítelkyně II*. V českém jazyce vydání třetí. Přeložil Alice FLEMROVÁ. Praha: Prostor, 2019. Astra (Prostor). ISBN 978-80-7260-427-2.

FERRANTE, Elena. *Příběhy těch, co odcházejí, a těch, kteří zůstanou* V českém jazyce vydání třetí. Přeložil Alice FLEMROVÁ. Praha: Prostor, 2019. Astra (Prostor). ISBN 978-80-7260-364-0.

FERRANTE, Elena. *Příběh ztracené holčičky*. V českém jazyce vydání třetí. Přeložil Alice FLEMROVÁ. Praha: Prostor, 2019. Astra (Prostor). ISBN 978-80-7260-376-3.

FITZGERALD, Zelda. *Věnujte mi valčík*. Přeložil Kateřina KLABANOVÁ. Voznice: Leda, 2019. ISBN 978-80-7335-582-1.

HAVEL, Václav. *Hry*. Praha: Nadační fond Česká knižnice ÚČLK FF UK, 2017. Česká knižnice (Host). ISBN 978-80-7491-943-5.

HOLAN, Vladimír, JUSTL, Vladimír, ed. *Nokturnely*. Ilustroval Adriena ŠIMOTOVÁ. Praha: Odeon, 2005. Skvosty poezie (Odeon). ISBN 80-207-1186-4.

IBSEN, Henrik. *Heda Gablerová*. Přeložil František FRÖHLICH. Praha: Artur, 2018. D (Artur). ISBN 978-80-7483-074-7.

IONESCU, Eugen. *Plešatá zpěvačka: Židle*. Přeložil Ivan ZMATLÍK, přeložil Vladimír MIKEŠ. Praha: Artur, 2006. D (Artur). ISBN 80-86216-69-1.

KAFKA, F. *Zámek*. Přeložil Vladimír Kafka. Brno: Československý spisovatel, 2009. ISBN 978-80-87391-07-5

KUNDERA, Milan. *Majitelé klíčů: hra o 1 dějství se 4 vizemi*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964. Hry (Československý spisovatel).

LEWINSKY, Charles. *Gerron: román*. Přeložil Eva PÁTKOVÁ. Praha: Mladá fronta, 2015. ISBN 978-80-204-3230-8.

MANKELL, Henning. *Pohyblivý písek*. Přeložil Hana ŠVOLBOVÁ. Brno: Host - vydavatelství, 2017. ISBN 978-80-7577-104-9.

NOVOTNÝ, Pavel. *Zevnitř*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2017. Edice současné české poezie (Pavel Mervart). ISBN 978-80-7465-272-1.

SEIFERT, Jaroslav. *Býti básníkem*. 2. vyd. Ilustroval Jiří JOHN. Praha: Československý spisovatel, 1984.

SEKUNDÁRNÍ

ARISTOTELES, *Poetika*. Přeložila Julie Nováková. Praha: Orbis, 1962.

BRATŘÍ ČAPKOVÉ, *Jak vzniká divadelní hra*. Praha: Průmyslová tiskárna, vydal dr. Ot. Štorch – Marien, 1925.

ČECHOV, Michail Aleksandrovič. *Hercova cesta: O herecké technice*. Vydání druhé, první společné vydání v nakladatelství KANT. V Praze: KANT - Karel Kerlický pro AMU, 2017. Disk (Akademie múzických umění v Praze). ISBN 978-80-7437-241-4.

DAVID, Jaroslav. *Slovo a text v historickém kontextu: perspektivy historickosémantické analýzy jazyka*. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7464-228-9.

GAJDOŠ, Július. *Od inscenace k instalaci, od herectví k performanci*. Praha: KANT, 2010. Disk (Akademie múzických umění v Praze). ISBN 978-80-7437-037-3.

JANOUSEK, P. et al. *Dějiny české literatury 1945-1989. Třetí svazek*. Praha: AV ČR, 2007.

JUST, Vladimír a František KNOPP. *Divadlo v totalitním systému: příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1720-8.

KUNDERA, Milan, UHDEOVÁ, Jitka, ed. *Slova, pojmy, situace*. Brno: Atlantis, 2014. ISBN 978-80-7108-344-3.

INTERNETOVÉ PRAMENY

AKTUALNE.CZ, *Karel Čapek*. [online]. Dostupné z <<https://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/zaslouzili-umelci/karel-capek/>> [cit. 24.4. 2020]

Bible [online]. Jan 1, 1.3. Dostupné z <<http://www.biblenet.cz/b/John/1> > [cit. 10. 4. 2020]

Bludný kořen. časopis SPIRIT [online] Dostupné z<<https://www.spirit.cz/index.php/zdravi/zelena-lekarna/14048-bludny-koen-v15-14048>> [cit. 1. 5. 2020];

Bludný kořen [online] Dostupné z<<https://botany.cz/cs/bludny-koren/>> [cit. 1. 5. 2020]

Jak správně vytvořit název práce. [online] Dostupné z WWW <<https://www.amu.cz/cs/studium/bakalarske-diplomove-a-disertacni-prace-vskp/tvorba-a-odevzdani-vskp/jak-spravne-vytvorit-nazev-prace/>>

Manuály prací. Bakalářská práce. [online] Dostupné z <<https://www.damu.cz/cs/katedry-obory/katedra-vychovne-dramatiky/pro-studenty/zaverecne-prace/#manualy-praci>> [cit. 26. 4. 2020]

MIKULOVÁ, I. *Kill your darlings!, Divadelní noviny* [online] Dostupné z <<https://www.divadelni-noviny.cz/lava-a-pad-krale-otakara-recenze>> [cit. 1. 5. 2020]

Proglas [online] Dostupné z <<https://ceskaknihovna.files.wordpress.com/2013/02/proglas.pdf>> [cit. 24. 4. 2020]

PROCHÁZKA, M. *O povaze dramatického textu*. [online] Dostupné z <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2008/DVT019/5695630/Prochazka_O_DRAM_TEXTU.pdf> [cit. 12. 4. 2020]

Příruční slovník jazyka českého [online]. Heslo: věta. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 10. 4. 2020]

Příruční slovník jazyka českého [online]. Heslo: příběh. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 10. 4. 2020]

Příruční slovník jazyka českého [online]. Heslo: banalita. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 14. 4. 2020]

Příruční slovník jazyka českého [online]. Heslo: transparence. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 20. 4. 2020]

Příruční slovník jazyka českého. Heslo: škrt. [online] Dostupné z <https://psjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledej&heslo=%C5%A1krt&where=hesla&zobraz_ps=ps&zobraz_cards=cards&pocet_karet=3&ps_heslo=%C5%A1krt&ps_startfrom=0&ps_numcards=119&numcchange=no¬_initial=1> [cit. 8. 5. 2020]

Složení knihy [online]. Dostupné z <<http://www.vydaniknihy.cz/tdbwrfbazywrrw.pdf>> [cit. 24. 4. 2020]

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Heslo: text. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 20. 4. 2020]

Slovník spisovné češtiny. [online] Heslo: věta. Praha: Ústav pro jazyk český. Dostupné z <<https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=věta>> [cit. 24. 4. 2020]

Slovník cizích slov [online]. Heslo: narativ. Dostupné z
<<https://www.infoz.cz/narativ/>> [cit. 12. 4. 2020]

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Heslo: příběh. Praha: Ústav pro
jazyk český. Dostupné z <<https://psjc.ujc.cas.cz/>> [cit. 20. 4. 2020]

Závěrečné práce. [online] Dostupné z WWW <<https://www.damu.cz/cs/katedry-obory/katedra-vychovne-dramatiky/pro-studenty/zaverecne-prace/>>

WIKIPEDIE. *Text*. [online] Dostupné z <<http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Text>>
[cit. 24. 4. 2020]

WIKIPEDIE. *Slovní zásoba*. [online] Dostupné z
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovní_Zásoba> [cit. 24. 4. 2020]

PŘÍLOHA

1 Talíře

talíř, -e m. (z něm. driv. rom.) **1.** *mírně prohloubená nádoba zprav. kruhovitěho tvaru sloužící k podávání pokrmů;*

- ON Promiňte...
- ONA Ano?
- ON Mohu se zeptat...
- ONA Kolik je hodin?
- ON Ne. Na talíře.
- ONA Na talíře?
- ON Zamýšlím se nad jejich kulatostí a ...
- ONA Promiňte, Vy prodáváte talíře?
- ON No, vůbec ne. Snažím se prodeji i nákupu talířů zcela vyhýbat.
- ONA Ale zníte, jako byste byl prodavač talířů.
- ON Mohl bych teoreticky být, ale nevím, jaké bych prodával.
- ONA Zřejmě kulaté.
- ON Myslíte?
- ONA Nevím, upřímně mě to nezajímá, ale mluvil jste o kulatosti.
- ON Ta kulatost je onen zásadní problém.
- ONA Mně osobně nikdy nevadilo, že je talíř kulatý.
- ON Vám to nejenže nevadilo, Vy jste k tomu připoutaná, je to Vaše podstata.
(*Ona si povzdechne.*)
- ON Povzdechla jste si, ale bohužel je to tak.
- ONA Nemyslím si, že má podstata je kulatý talíř.
- ON Tak si představte...
- ONA Nebudu si nic představovat, Vy jste z nějakého hnutí, vezmete to oklikou přes talíře a postupně dojdeme přes podstatu k další podstatě...
- ON Prosím Vás, já nerozumím, proč musím někam patřit? Vy mě nutně katulkujete. Buď prodávám talíře, nebo jsem z hnutí. Přitom se Vás chci jenom zeptat...
- ONA Přijde mi to nepřírozené.
- ON Ano! Ale kdybych se Vás zeptal, kolik je hodin, přijde Vám to přirozené.
- ONA Jistě, to je normální otázka.

ON Nicméně, kdybych se k Vám každou minutu naklonil a znovu se zeptal, kolik je hodin, kolik je hodin, kolik je hodin, kolik je hodin začala byste přemýšlet, proč to dělám...

ONA Ano, proč byste to dělal?

ON Já nevím, možná to dělají prodavači talířů a já nejsem prodavač talířů, takže...

ONA Dobře. Zeptejte se mě na ty talíře a pak tento rozhovor můžeme ukončit.

ON Mohla byste si chvíli něco představovat?

ONA Ne.

ON Na okamžik. Jde o tu podstatu a o to, že tím můžete mnohé vyvrátit, zvrátit, převrátit, obrátit...

(Ona zavírá oči.)

ONA Představuji si.

ON Představujete si regál.

ONA Regál?

ON Ano, regál.

ONA Jaký regál?

ON Nejde o to, jaký to je regál. Jde o to, že je to regál.

ONA Přede mnou?

ON Ano, před Vámi je regál a v něm jsou talíře. Ten regál má dvě police. V jedné polici jsou talíře kulaté, v druhé hranaté. Materiál je stejně kvalitní, vzory stejně lákavé, liší se pouze tvarem. Koupíte si sadu kulatých nebo hranatých?

ONA Je to manipulační hra?

ON Vůbec jsem si nechtěl hrát. Dobíráme se podstaty, nemanipulujeme.

ONA Podstaty skrze regál?

ON Skrze talíře.

ONA Kulaté.

ON Prosím?

ONA Kulaté. Koupila bych si kulaté.

ON No jistě.

(On odchází.)

ONA Kam jdete?

ON Prosím?

ONA Kam odcházíte?

ON Odcházím.

ON(A) To je všechno?

ON Všechno.

ONA Co z toho plyne?

ON Z čeho?

ONA Z té hry o talířích.

ON Nebyla to hra.

ONA Něco z toho přece plyne...

ON Zajímal jsem se jen o talíře a přitom je to s nimi tak složité. Proč bychom řešili, zda jsou kulaté nebo hranaté, zkrátka potřebujeme talíř a na něj dáme jídlo.

Jídlo, to je celý základ interakce s talířem a přitom, když Vám někdo donese hranatý talíř, minimálně na jednu sekundu Vás to překvapí, řekl bych nepříjemně. Rozumíte? Já osobně si už deset let zkouším koupit hranaté talíře. Mám hranaté talíře? Nemám.

ONA Třeba je to jen zvyk.

ON Nemyslím si, například v Belgii je zcela běžné, že lidé používají hranatý talíř.

ONA Vy jste o tom mluvil s nějakým Belgičanem?

ON Ne.

ONA Tak odkud to víte?

ON Mám pocit, že Belgie je země tak podivně neukotvená, že by tam lidé mohli jíst z hranatých talířů.

ONA Proboha, to je zcela nepodložená úvaha. S Vámi se nedá mluvit ani o talířích. Ano, jste zaručeně z nějakého hnutí.

ON Já bych byl rád z nějakého hnutí, ale nevím, ke komu se přidat.

ONA Založte vlastní.

ON Hnutí kulatých nebo hranatých talířů? a jsme zase u té podstaty.

ONA Myslíte, že bych Vám mohla nějak pomoci?

ON Proč mi teď chcete pomáhat?

ONA Nevím. Jste jako hranatý talíř.

ON Toto je v kontextu našeho rozhovoru urážka, předpokládám...

ONA Půjdeme do obchodu a koupíme si sadu hranatých talířů.

ON Jednu dohromady?

ONA Ne, každý svou.

ON Koupíme dvě sady hranatých talířů?

ONA Možná tím zachráníme existenci některé z firem, která vyrábí hranaté talíře a podle naší teorie...

ON Vaší teorie.

ONA mé teorie, leč je to teorie nás obou, ta firma rozhodně krachuje.

ON Dvě sady hranatých talířů nemohou zachránit existenci firmy.

ONA Ale mohou změnit naši podstatu.

ON Pochopila jste to.

ONA Ne.

ON Ale to, co jste právě řekla, znělo, jako bychom si rozuměli.

ONA To nevím, víte, lidská konverzace je jako talíř, jde o tu kulatost...